

FÖRSVARSHÖGSKOLAN

KrV C:3 "Krigsvetenskap, C-uppsats"

<i>Författare</i> Örlogskapten Kjell-Ove Schramm		<i>Kurs</i> ChP 02-04
<i>FHS handledare</i> Docent Bertil Nygren, Överstelöjtnant Stefan Ring		<i>Tel</i>
<i>Uppdragsgivare</i> FHS ISS	<i>Beteckning</i> 19 100:	<i>Kontaktman</i>

Rysslands officiella retorik i kampen mot terrorism

En analys av president Putins terroristretorik

Sammandrag

Denna undersökning presenterar och analyserar president Putins retorik i kampen mot terrorism i anslutning till terrordåden 11 september, 2001 i USA och gisslandramat i Moskva ett drygt år senare.

Undersökningen tar sin utgångspunkt i den ryska terroristdefinition och de principer för kampen mot terrorismen som framgår av den ryska säkerhetsdoktrinen från 2000 samt terroristlagen från 1998. Undersökningens förhållningssätt till den ryska terrorismen är det som formulerats av Ekaterina Stepanova. I undersökningen utnyttjas de teoretiska perspektiven realism- och liberalism för att fördjupa analysen av Putins retorik.

Analysen visar att det officiella ryska förhållningssättet till kampen mot terrorism har förändrats efter den 11 september. Putin har utvecklat en retorik som regelmässigt söker att utöka det internationella samarbetet på terroristbekämpningens område. De åtgärder som lyfts fram är både i det korta tidsperspektivet att förneka terrororganisationer deras möjligheter till finansiering och tillgång till fristäder men även långsiktiga åtgärder som verkar för att förhindra terrorismens uppkomst genom en rättvisare fördelningspolitik.

Detta påtagligt liberalt präglade budskap får dock initialt i de omedelbara kommentarerna efter terrordåden stå tillbaka för en tydligare realistiskt färgad retorik där militär makt intar en central plats i reaktionen.

Bilaga-1-Abstract

Nyckelord:

Ryssland, Vladimir Putin, Terrorism, Retorik

1. Inledning	3
1.1 <i>Bakgrund .....</i>	3
1.2 <i>Disposition .....</i>	4
1.3 <i>Syfte, problemformulering och frågeställningar .....</i>	4
1.4 <i>Material .....</i>	5
1.5 <i>Avgränsningar .....</i>	6
1.6 <i>Undersökningsmetod .....</i>	6
1.7 <i>Teoribildningar och perspektiv .....</i>	7
1.7.1 <i>Realistisk teoribildning .....</i>	8
1.7.2 <i>Liberal teoribildning .....</i>	9
1.7.3 <i>Undersökningens indikatorer för realism och liberalism .....</i>	10
2. Terrorism ur ett ryskt perspektiv	11
2.1 <i>Inledning .....</i>	11
2.2 <i>Den officiella definitionen av terrorism .....</i>	12
2.2.1 <i>Terrorhotet och den ryska säkerhetsdoktrinen .....</i>	12
2.2.2 <i>Terroristlagens definitioner .....</i>	13
2.2.3 <i>Slutsatser .....</i>	15
2.3 <i>Terrorismen ur ett forskarperspektiv .....</i>	15
2.3.1 <i>Slutsatser .....</i>	17
2.5 <i>Tjetjenien, det ryska terroristhotets ursprung och utveckling .....</i>	18
2.5.1 <i>Tjetjenienkonfliktens moderna historia .....</i>	18
2.5.2 <i>Våldets utveckling, brutalisering och islamisering .....</i>	20
3. Den ryska retoriken kring terrorism	21
3.1 <i>Vilka medel betonas i kampen mot terrorismen? .....</i>	21
3.2 <i>Vilken bild av terrorismen förmedlas i retoriken? .....</i>	24
3.3 <i>Vilken roll tillmäts internationellt samarbete i kampen mot terrorism? .....</i>	27
3.4 <i>Uttryck av realism och liberalism i terroristretoriken .....</i>	30
4. Sammanfattning	33
4. Avslutande diskussion	34
5. Käll- och litteraturförteckning	37
5.1 <i>Litteratur .....</i>	37
5.2 <i>Empiriskt material .....</i>	38

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Allt sedan terrordåden 11 september, 2001 i USA har hotet från terrorism intagit en särställning i den internationella säkerhetsdiskursen. Sedan USA:s ”Global War on Terrorism” inleddes har terroriststämpeln kommit att användas allt flitigare av stater för att beteckna olika typer av hot mot den egna säkerheten. Ryssland har, trots eller kanske på grund av sina egna erfarenheter av terrorism slutit upp bakom USA i det pågående kriget mot terrorism på ett sätt som överträffat de flesta av USA:s allierade stater. Trots en många gånger förvillande likhet i den officiella retoriken mellan USA:s och Rysslands kamp mot terrorismen så är Rysslands terroristproblem av en annan art än USA:s

I Ryssland var terrorist retoriken redan väl etablerad sedan upptakten av det andra Tjetjenienkriget 1999 då motståndaren med emfas utpekades som internationella terrorister. Samma år hade Moskva drabbats av en serie bombattentat riktade mot bostadshus, de så kallade lägenhetsbombningarna, och det Tjetjenienrelaterade våldet hade på allvar drabbat andra delar av Ryssland än norra Kaukasus. Den dåvarande premiärministern Vladimir Putin anses som en av de pådrivande krafterna till den andra ryska interventionen i Tjetjenien, samma person som står i centrum för denna undersökning av den ryska terroristretoriken efter 11 september, 2001. Föreliggande undersökning tar avstamp i de officiella beskrivningar av terrorismen som framgår ur Rysslands säkerhetsdoktrin från 2000 samt terroristlagen från 1998 och den då tillförordnade presidenten Putins uttalande från våren 2000 om hur terroristerna skall bekämpas:

Man måste slå till först, och slå så hårt att motståndaren inte reser sig igen. Armén kommer att uträtta det den ska och sedan återgå till kasernerna.¹

Frågan är hur den förändrade terroristdiskursen efter 11 september har påverkat den ryska retoriken i kampen mot terrorism. Denna undersökning skall beskriva och analysera den ryska terroristretoriken genom president Putins verbala politik på området. Undersökningen väljer att analysera den offentliga retoriken i samband med två tillfällen som med säkerhet genererat ett offentligt retoriskt ställningstagande i förhållande till terrorism. De händelser som står i centrum för undersökningen är terrordåden i USA 11 september, 2001 samt samt gisslandramat vid Dubrovkateatern i Moskva, 23-26 oktober, 2002 då ett fyrtiotal tjetjenska terrorister tog över 700 teaterbesökare som gisslan.

---

¹ Gevorkyan, Nataliya. et. al. (2000) *Putin direkt: Samtal med Valdimir Putin*, Västerås: Bokförlaget samtid, s. 152

1.2 Disposition

Uppsatsens inledande del presenterar undersökningens problem och frågeställningar. Vidare redogörs för hur undersökningen är upplagd, hur den metodmässigt genomförs samt vilket material som används. Avslutningsvis presenteras det realistiska- respektive det liberala teoribildningarnas perspektiv och hur de används för föreliggande undersökning.

Den andra delen syftar till att skapa en kontextuell utgångspunkt för undersökningen. Inledningsvis analyseras officiella ryska källor i syfte att skapa en officiell bild av terrorismen i den form den hotar Ryssland. Därefter kompletteras denna bild av ett forskarperspektiv över den ryska terrorismens karaktär. Avslutningsvis redogörs för Tjetjenienkonflikten som står i centrum för terrorismens utveckling i Ryssland sedan 1991.

I den tredje delen genomförs undersökningen av det empiriska materialet. Här undersöks retoriken utifrån de inledande frågeställningarna i syfte att klarlägga terroristretoriken inom tre centrala områden för presidentens verbala politik. Därefter analyseras slutsatserna utifrån realistiska- och liberala ståndpunkter i syfte att sätta retorikens innehåll i en vidare politisk kontext.

Uppsatsens avslutande och fjärde del består av en diskussion där undersökningens resultat problematiseras och diskuteras.

1.3 Syfte, problemformulering och frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att beskriva och analysera den officiella retorik som Ryssland, genom president Putin, gett uttryck för i kampen mot terrorism. Undersökningen analyserar retoriken i anslutning till terrordåden i New York och Washington 11 september, 2001 samt gisslandramat i Moskva 23-26 oktober, 2002. Vidare syftar undersökningen till att analysera hur den förda retoriken förhåller sig till det realistiska- respektive de liberala teoribildningarnas perspektiv på hot och säkerhetsbyggande åtgärder.

Undersökningens frågeställningar har utkristalliserats ur Putins egna uttalanden, de utgör frågor som anknyter till tre retoriska teman, eller återkommande områden vilka retoriken kretsar kring.

- Vilka medel betonas i kampen mot terrorismen?
- Vilken bild av terrorismen förmedlas i retoriken?
- Vilken roll tillmäts internationellt samarbete i kampen mot terrorism?

Denna undersökning fokuserar således på den ryske presidentens explicita uttalanden, vad som studeras är hur han verbalt karakteriserar, motiverar och rättfärdigar kampen mot terrorism. Den gör inte anspråk på att klarlägga hur den handgripliga kampen ser ut, istället försöker undersökningen visa hur den ryske presidenten konstruerar en bild över Rysslands kamp mot terrorism.

1.4 Material

Undersökningen har omfattat såväl primär- som sekundärmaterial. Källa för primärmaterial har utgjorts av den officiella informationstjänsten Russian Presidential Press Service Reports i engelsk översättning från det ryska utrikesministeriets hemsida på Internet.² Sekundärmaterial har utgjorts av arkiverade tidningsartiklar, nyhetstelegram och citat ur televisionsframträdanden ur den Internetbaserade informationsdatabasen Johnsons Russia list (JRL),³ även de i engelsk översättning. JRL är ett dagligt nyhetsbrev med information rörande Ryssland från ledande media, JRL sammanställs av det USA-baserade oberoende forskningsinstitutet CDI, Center for Defence Information. Under bearbetningen av insamlade data så har sekundärmaterial visat fullständig överensstämmelse med primärkällornas data i de fall då dessa har kunnat jämföras. För data där denna typ av kontroll inte har varit möjlig antas att sekundärkällornas material är korrekta återgivningar av presidentens uttalanden; att nyhetstelegram eller tidningsartiklar innehållande uttalanden av presidenten inte valts bort syfte att manipulera bilden av den offentliga retoriken.

För arbetets kontextuella utgångspunkt inför undersökningen har en officiell rysk definition av terrorism hämtats ur den ryska säkerhetsdoktrinen från 2000⁴ samt terroristlagen från 1998⁵, båda publicerade på Internet i engelsk översättning.

Det nödvändiga perspektivet på vad terrorism utgörs av, terrorismens orsaker och dess utveckling har hämtats ur två rapporter av Ekaterina Stepanova. Genom att använda sig av Stepanova kan terrorismen i en rysk kontext klarläggas. För att fördjupa Stepanovas perspektiv på terrorism har Bruce Hoffman och Paul Wilkinson använts.

Tjetjenienkonfliktens bakgrund och utveckling har hämtats ur litteratur av Emmanuel Karagiannis samt Anatol Lieven.

---

² <http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/goseng>

³ <http://www.cdi.org/russia/johnson>

⁴ 2000 Russian National Security Concept

⁵ On the Fight Against Terrorism, Russian Federation Federal Law No. 130-FZ

I syfte att komplettera bilden av det ryska terroristhotet och erhålla erforderlig bakgrundskunskap till det undersökta problemet så har en omfattande flora av främst tidskrifter använts. European Security, International Affairs samt Orbis tillhör de flitigast använda tidskriftserierna. Vidare har papers publicerade inom ramen för "the Program on New Approaches to Russian Security", PONARS, vid Center for Strategic and International Studies (CSIS), Washington DC använts.

Nödvändig kunskap för teoribildningar inom forskningsområdet internationella relationer och säkerhetsstudier har hämtats ur Robert Jackson & Georg Sørensen, Torbjørn Knutsen, Lisbeth Aggestam et. al. samt Mike Winnerstig; samtliga utgörs av tolkningar och bearbetningar av ursprungstexter. För denna undersökning anses dock dessa bearbetningar räckta för ett klarläggande och tillämpning av huvuddragen i de realistiska-respektive de liberala perspektiven.

1.5 Avgränsningar

Det empiriska materialet för undersökningen är avgränsat till att omfatta den ryske presidentens offentliga retorik i anslutning till terrordåden i USA 11 september, 2001 samt gisslandramat vid Dubrovkateatern i oktober, 2002. Händelserna som undersökningen väljer att ta som utgångspunkt är utvalda med hänsyn till det omfattande uttryck av offentlig retorik från presidenten som dessa gett upphov till. Undersökningen har i tid avgränsats till att analysera data inom en tremånadersperiod efter händelserna. Tidsomfånget har fastställts efter att det empiriska materialet visat att terroristretoriken huvudsakligen lämnat presidentens agenda tre månader efter händelserna.

1.6 Undersökningsmetod

Utgångspunkten inför föreliggande undersökning är ett öppet förhållningssätt till frågeställningarna där undersökningen styrs av vad som framkommer av innehållet i de aktuella texterna.

Den metod som tillämpas i undersökningen är en kvalitativ innehållsanalys. Metoden beskrivs av Mike Winnerstig i hans metodbeskrivning av essän Allians eller maktbalans? USA och den europeiska säkerhetsproblematiken, 1990-1997.⁶ Winnerstig beskriver metoden som:

[...] ett systematiskt riktat sökande i utvalda dokument efter när- eller frånvaron av en begränsad mängd förmodat betydelsefull information.

---

⁶ Aggestam et.al. (2000) *Europeisk säkerhetspolitik*, Lund: Studentlitteratur, s. 215

Metoden är textanalytisk i det avseende att texter, i detta fall texter av muntliga uttalanden av Rysslands president, analyseras systematiskt i jakt på relevant information, därigenom kan en bild erhållas av innehållet i den offentliga ryska retoriken kring kampen mot terrorism. Uttalandena är alla offentliga uttalanden och måste anses utgöra en del av ett högst medvetet formulerat budskap rörande rysslands kamp mot terrorism.

Genom att välja ut två undersökningstillfällen, båda i samband med omfattande terrordåd som uppmärksammats i den offentliga retoriken, det ena i USA och det andra i Ryssland så säkerställs att anti-terroristretoriken från presidenten är aktuell och tillräcklig i omfattning för att kunna fungera som studieobjekt. Det går även att se om det råder olika måttstockar i retoriken, det vill säga om retoriken skiljer sig mellan de två händelserna. Undersökningen har omfattat data under en period av tre månader i direkt anslutning till händelserna.

För att systematisera analysen utnyttjas undersökningens frågeställningar som ett analysverktyg. De tre frågorna⁷ ansluter till områden som har identifierats som återkommande retoriska teman i president Putins uttalanden, svaret på dessa frågor utgör analysens första steg. Undersökningen tar sin utgångspunkt i den kontextuella grund som skapas med det andra kapitlets bild av den ryska terrorismen. Det är således terroristlagens och säkerhetsdoktrinens officiella terroristdefinition tillsammans med Stepanovas terroristdefinition samt Tjetjenienkonfliktens bakgrund och utveckling som utgör grund för analysens slutsatser. Därefter analyseras slutsatser av den förda retoriken utifrån det realistiska- och det liberala perspektivet för att kunna placera retorikens innehåll i en säkerhetspolitisk tradition. Slutsatser redovisas fortlöpande under undersökningens gång. De tolkningar som redovisas utgörs av sammanfattande referat, citat av nyckelpassager samt egna argumenterande slutsatser. Resultatet av undersökningen utgör utgångspunkten för den avslutande diskussionen.

1.7 Teoribildningar och perspektiv

För denna undersökning skall de klassiska teoribildningarna realism och liberalism används i syfte att skapa ett analytiskt ramverk för att kunna karakterisera och problematisera den ryska talade politiken i kampen mot terrorism. Teorierna behandlas i vid bemärkelse där huvuddragen och de grundläggande utgångspunkterna relateras till den talade politikens innehåll.

---

⁷Fråga 1-3: Vilka medel betonas i kampen mot terrorismen? Vilken bild av terroristerna och terrorns ursprung förmedlas? Vilken roll tillmäts internationellt samarbete i kampen mot terrorism?

Genom att betrakta retorikens uttryck genom de teoretiska perspektiven som även utgör politiska traditioner kan den talade politiken placeras in i en politisk kontext. Syftet är att fördjupa undersökningens analys och belägga undersökningens slutsatser.

Före det att perspektiven kan appliceras på det empiriska materialet så behöver de definieras och exemplifieras för denna undersökningens specifika användning.

1.7.1 Realistisk teoribildning

De realistiska teoribildningarna dominerade som förklaringsmodeller i säkerhetsstudier och studier rörande internationella relationer under det kalla kriget. Den tidiga realismen vilade på tre grundantaganden rörande de internationella relationerna. Stater utgör de centrala aktörerna, aktörernas drivkraft är egenintresset och det internationella systemet är anarkiskt i den mening att det saknas någon överordnad nivå i förhållande till staterna.⁸ Den tidiga realismens kanske mest inflytelserika skildrare var amerikanen Hans Morgentau. Hans utgångspunkt för statens egenintresse utgår från synen på staten som maktmaximerande. Incitamentet för staten i den internationella konkurrensen utgörs av en strävan efter största möjliga makt och inflytande i det internationella systemet.

Mike Winnerstig menar i sin avhandling *A World Reformed*, att näst efter föreställningen om en anarkisk struktur i det internationella systemet och staten som dess centrala aktör så framstår värdet av makt, särskilt militär makt som centralt för realismen.⁹ Makt och då främst militär makt utgör därmed ett verksamt och accepterat medel för att uppnå statens politiska mål.

I den senare så kallade neorealismen utvecklar Kenneth Waltz en alternativ realistisk tolkning på staternas strävan, han hävdar att säkerhet och i förlängningen överlevnad utgör statens primära intresse, inte att maximera makt och inflytande i det internationella systemet.¹⁰ Med det föregående synsättet kan konfrontationen mellan olika aktörer, främst stater, förefalla oundviklig. Lika fullt så är det internationella systemet inte i ständigt konflikt. Detta förklarar neorealismerna med att staternas strävan efter överlevnad skapar ett system av maktbalans där svagare aktörer allierar sig med andra för att balansera hotande starkare aktörer. Med ett neorealistiskt synsätt så torde således dagens "unipolära" värld endast vara en övergångsfas i väntan på ett mer balanserat system.¹¹

---

⁸ Aggestam et.al. (2000) *Europeisk säkerhetspolitik*, Lund: Studentlitteratur, s. 19

⁹ Winnerstig, Mike. (2000) *A World Reformed?*, Stockholm: Stockholm University, s. 33

¹⁰ Ibid s. 41

¹¹ Aggestam et.al. (2000) *Europeisk säkerhetspolitik*, Lund: Studentlitteratur, s. 204

Det realistiska perspektivets makt- och statscentrerade förhållningssätt får till följd att individers frihet ofta får stå tillbaka för statens behov. Transnationella samarbetsorganisationer och internationella avtal betraktas med skepsis då de hotar att undergräva statens auktoritet och handlingsfrihet. Det realistiska perspektivet är ofta synligt i många staters realpolitik men tonas ned i den öppna verbala politiken på grund av att den ofta står i konflikt med den västerländska demokratins politiska ideal.¹²

1.7.2 Liberal teoribildning

Liberalismen eller idealism som perspektivet även benämns utgör ingen enhetlig teoribildning. Tidiga uttryck för en liberalism under utveckling utgörs av den amerikanske presidenten Woodrow Wilsons 14 punkter för fred som formulerades vid första världskrigets slut.¹³ Agendan vilade på antaganden om folkens rätt till självstyre, en fri marknadsekonomi som genererade välstånd och som därmed skulle skapa ett ömsesidigt beroende mellan stater som i sig skulle bidra till fred och säkerhet, militär aggression skulle inte löna sig varken politiskt eller ekonomiskt. Upplysningstidens optimistiska ideal där människan betraktades som i grunden god ständigt strävande efter utveckling och kunskap utgjorde en viktig utgångspunkt för liberalismens framväxt. Den internationella säkerhetsordningen skulle vila på ett kollektivt ansvar för fred genom ett Nationernas Förbund, där bristen på överstatlighet i det internationella systemet skulle överbryggas.

Ett annat grundläggande kännetecken för det liberala perspektivet är föreställningen om att demokrati främjar fred. Utgångspunkten går att härleda till den tyske filosofen Immanuel Kants tes att en republikansk författning utgör en förutsättning för fred mellan stater.¹⁴ Denna så kallade republikanska liberalism bygger på antagandet att demokratiska stater inte använder våld för att lösa konflikter sinsemellan genom att det demokratiska systemet förmår att hantera meningsskiljaktigheter med fredliga medel. Det är den gemensamma värdegrunden som säkerställer att våld inte används som medel för konfliktlösning. Med demokratiska stater så hävdas ett annat av liberalismens grundläggande värden, individens rätt. Genom demokrati läggs grunden till att befolkningens individuella intressen tillvaratas vilket i sin tur bidrar till stabilitet inom staten och därmed minskar risken för instabilitet i det internationella systemet. Den realistiska uppfattningen om staten som maktmaximerande delas inte heller av det liberala perspektivet utan aktörerna anses kunna se bortom egennyttan genom att eftersträva ett helhetsperspektiv i frågor där intressekonflikter uppstår.

---

¹² Aggestam et.al. (2000) *Europeisk säkerhetspolitik*, Lund: Studentlitteratur, s. 205

¹³ Knutsen Torbjörn L. (1997) *A History of International Relations theory*, Manchester: Manchester University Press, s. 206

¹⁴ Jackson, Robert. Sørensen, Georg. (2003) *Introduction to International Relations (Second edition)*, Oxford: Oxford University Press, s. 121

Fred och välbefinnande är inom liberalismen inget nollsummespel där några utgör vinnare på bekostnad av ett antal förlorare.

För denna undersökning så utgör inriktningarna interdependensliberalism och den institutionella liberalismen kärnan i det liberala perspektivet. Interdependensliberalismen betonar det ömsesidiga beroendet mellan aktörerna i det internationella systemet. I det som utvecklats som ”komplex interdependens”, av Robert O Keohane och Joseph S Nye under det sena 1970-talet påvisas att den allt mer komplexa interaktionen mellan stater, internationella organisationer och multinationella företag bidrar till att rendera militär makt obsolet.¹⁵ Istället för konkurrens i det internationella systemet råder ett samarbete motiverat av parternas ömsesidiga beroende av varandra. Inom den institutionella liberalismen betonas de internationella institutionernas förmåga att stärka samarbetet mellan det internationella systemets aktörer.¹⁶ Institutionerna förmår att öka informationsutbytet mellan parterna och de utgör naturliga fora för att lösa konflikter och utveckla samarbete. Sådana organisationer kan vara globala som FN eller regionala som OSSE eller EU i Europa.

De liberala idéerna formuleras således av ett antal ideal, och trots att de periodvis varit kraftigt ifrågasatta som förklaringsmodeller inom forskningen så uttrycker de en idealbild som speglar mycket av de värderingar som framhålls som vägledande för organisationer som FN och EU, idéerna är således intimt förknippade med ett västerländskt, demokratiskt ideal.

1.7.3 Undersökningens indikatorer för realism och liberalism

För denna undersökning används de två klassiska teoriernas perspektiv för att analysera uttryck av verbal politik. För att förtydliga användningen av de båda teoribildningarna i undersökningen exemplifieras uttryck för de realistiska-respektive liberala perspektiven i relation till undersökningens problemställning.

Indikatorer för ett realistiskt perspektiv

Makt utgör en förutsättning för framgång, av de olika uttrycken för makt betonas betydelsen av militära maktmedel. Terrorismen utgör ett allvarligt hot då den undergräver statens maktställning och hotar därmed dess existens i sin nuvarande form.

---

¹⁵ Jackson, Robert. Sørensen, Georg. (2003) *Introduction to International Relations (Second edition)*, Oxford: Oxford University Press, s. 115

¹⁶ *Ibid*, s. 120

Terrorismen hotar statens säkerhet och betraktas som en aktör med egna intressen, visserligen inte någon stat men väl en konkurrent om makt och inflytande.

Internationellt samarbete syftar främst till att stärka den egna positionen genom att vinna omgivningens stöd för det egna agerandet. I övrigt är det angeläget att inte internationalisera interna konflikter för att förhindra utländsk inblandning i statens inre angelägenheter.

Indikatorer för ett liberalt perspektiv

I kampen mot terrorism betonas att militära medel endast får användas som en absolut sista utväg när alla andra alternativ anses vara uttömda. Ett fall som dock motiverar användningen av våldsmakt är som ett direkt svar på väpnad aggression, dock är det viktigt att iakttaga principen om proportionalitet i våldsanvändningen. De medel som kan främja en långsiktig fred och stabilitet står i centrum för statens åtgärder mot terrorism. Ekonomisk utveckling och stärkandet av demokratiska institutioner betonas i ett sådant långsiktigt arbete.

I bilden av terrorismen förmår ett liberalt perspektiv att urskilja terrorister från andra typer av säkerhetshot och destabiliserande omständigheter. Individens säkerhet beaktas och diskuteras då de kommer i konflikt med statens behov.

Internationella organisationer och institutioner ses som viktiga aktörer i internationella sammanhang och ges en liknade status och inflytande som stater. I tillämpningen av internationell rätt uppmärksammas konflikten mellan staters och individers intressen.

2. Terrorism ur ett ryskt perspektiv

2.1 Inledning

Detta kapitel syftar utarbeta en kontextuell grund för undersökningen. Den inledande beskrivningen och analysen av terroristbilden i den ryska säkerhetsdoktrinen och terroristlagen syftar att utgöra den referens utifrån vilken Putins officiella retorik analyseras. Stepanovas terroristdefinition tillför därefter ett forskarperspektiv på Rysslands terroristproblematik, det är Stepanovas perspektiv som utgör undersökningens perspektiv på vad som utgör terrorism och vad som inte är det. Avslutningsvis redogörs för det som utgör källan till Rysslands terroristproblem, Tjetjenienkonflikten, dess ursprung och utveckling.

2.2 Den officiella definitionen av terrorism

I det följande avsnittet skall en officiell definition av terrorismen, dess orsaker samt vägar för att bekämpa densamma beskrivas och sammanfattas. Utgångspunkt är de officiella dokumenten 2000 Russian National Security Concept samt On the Fight Against Terrorism. Dessa utgör den ryska säkerhetsdoktrinen från år 2000 samt terroristlagen från 1998.

2.2.1 *Terrorhotet och den ryska säkerhetsdoktrinen*

Den ryska säkerhetsdoktrinen från 2000, 2000 Russian National Security Concept¹⁷, utgör en officiell beskrivning av vilka yttre- och inre hot Ryssland är utsatt för och hur nationen skall skyddas från dessa. Det 15 sidiga dokumentet är ordnat efter rubrikerna: Ryssland och omvärlden, Rysslands nationella intressen, hot mot den nationella säkerheten och slutligen skyddet av den nationella säkerheten.

Inledningsvis i doktrinen redogörs för synen på den internationella utvecklingen rörande samarbete och främst ekonomisk integration, här uttrycks en oro för att Ryssland marginaliseras i en allt mer ”unipolär” världsordning. I anslutning till detta konstateras att ett utökat internationellt samarbete är nödvändigt för att möta en rad gemensamma hot. Terrorismen beskrivs som ett sådant transnationellt hot som riskerar att destabilisera ett flertal länder, däribland Ryssland. Åtgärder för att möta hotet kräver utökade ansträngningar och fordrar att det internationella samfundet sluter upp i kampen. Ryssland ser utökade möjligheter till internationellt samarbete inom detta område.

De säkerhetshot som anges som dimensionerande ses som sprungna ur den ryska statens försvagande tillstånd. En svag ekonomi och de statsbärande institutionernas svaga ställning, en politisk polarisering och en växande organiserad brottslighet beskrivs tillsammans med terrorism som orsaker till ett brett spektrum av interna och externa hot mot landets säkerhet. Grogrunden för terroristhotet beskrivs i doktrinen som sammanfallande med den organiserade brottslighetens tillväxt, de beskrivs som konsekvenser av samma brister i samhället. Här anges de förändrade ägarförhållandena i samhället efter övergången till marknadsekonomi som en grundläggande orsak. Klaners och etniska grupper inom landet och deras maktambitioner utgör en annan grund för terrorismens och den organiserade brottslighetens utbredning.

I avsnittet där de åtgärder som skall säkerställa den ryska statens säkerhet så nämns terrorism specifikt endast i förbigående. Istället utgör kapitlet en

---

¹⁷ 2000 Russian National Security Concept

omfattande beskrivning av åtgärder som skall stärka den ryska staten. Detta understryker ytterligare bilden av att terrorism är ett hot som är intimt förknippat med en lång rad andra problem i det ryska samhället som alla utgör konsekvenser av Rysslands försvagade tillstånd som inträffat i övergången mellan två samhällssystem. Det betonas särskilt för dessa hot att det krävs åtgärder över federationsgränserna för att nå framgång. En agenda för säkerhet presenteras i form av 13 punkter som formulerar de principiella uppgifterna som har att hanteras. Av uppgifterna framgår att en stark centralmakt utgör en grundläggande förutsättning för den ryska federationens säkerhet.

2.2.2 *Terroristlagens definitioner*

Med hjälp av den ryska terroristlagen från 1998¹⁸ kan den begreppsapparat som används i säkerhetsdoktrinen kring terrorism närmare definieras. I lagens tredje paragraf återfinns definitioner av centrala begrepp rörande terrorism som företeelse. Den inledande definitionen av terrorism visar tydligt hur den ryska staten använder terroristbegreppet i dess vidaste tänkbara mening.¹⁹ Snart sagt alla former av våldsutövning, eller hot om våld riktade mot allmänheten, samhällets funktioner inbegripet materiella värden kan klassificeras som terrorism.

Ur definitionen av begreppet kampen mot terrorism som även utgör lagtextens titel "On the Fight Against Terrorism" framgår att den omfattar åtgärder som syftar till att förebygga, klarlägga, förhindra och minimera verkningarna av terrorverksamhet. Terrorverksamhet beskrivs i sin tur som verksamhet som kan falla in under följande rubriker:

- organisering, planering, förberedelse och genomförande av terrordåd
- att verka pådrivande för våldsdåd där syftet är att terrorism
- att organisera beväpnade grupper, kriminella organisationer och nätverk i syfte att genomföra eller delta i terrordåd
- att rekrytera, beväpna och utbilda terrorister, eller att använda sig av alternativt ha nära samröre med terrorister
- finansiering eller annat stöd till kända terroristorganisationer eller terroristgrupper

---

¹⁸ *Russian Federation Federal Law No. 130-FZ*

¹⁹ [...] *terrorism is violence or the threat of violence against individuals or organizations, and also the destruction (damaging) of or threat to destroy (damage) property and other material objects, such as threaten to cause loss of life, significant damage to property, or other socially dangerous consequences and are implemented with a view to violating public security, intimidating the population, or influencing the adoption of decisions advantageous to terrorists by organs of power, or satisfying their unlawful material and (or) other interests; attempts on the lives of statesmen or public figures perpetrated with a view to ending their state or other political activity or out of revenge for such activity; attacks on representatives of foreign states or staffers of international organizations enjoying international protection, and also on the official premises or vehicles of persons enjoying international protection if these actions are committed with a view to provoking war or complicating international relations;*

Som framgår av definitionen så är lagens utgångspunkt för vad som anses vara terrorism och terrorverksamhet vid. Ett mycket omfattande spektrum av förberedelse för-, stöd till, hot om eller regelrätt våldsanvändning kan bli form för att hanteras som terrorism.

Ett viktigt område för den kommande analysen utgörs av de grundläggande principer som anges som styrande i kampen mot terrorism.²⁰ Här redogörs för ett antal handlingsregler som alla inblandade aktörer skall följa. Av punkternas utformning att döma är kampen mot terrorism en fråga om att fysiskt bekämpa terrorismens uttryck. Terrorister skall förhindras att utföra sina gärningar och om inte det är möjligt skall konsekvenserna av terrorismen minimeras och förövarna lagföras, handlingsreglerna ger intrycket av en mycket direkt och fysisk konfrontation. Kampen mot terrorism handlar först och främst om att låta olika former av fysisk makt att verka, först därefter engageras statens ekonomiska- och politiska medel i kampen.

Terroristlagen reglerar även vika organisationer som handgripligen deltar i kampen mot terrorismen.²¹ Här saknas någon indelning i ansvarsområden mellan olika enheter, istället betonas att alla deltar inom ramen för de egna kompetensområdena. De utpekade organisationerna utgörs av statens samlade resurser på ordnings-, säkerhets-, och våldsmaktsområdet. De är de olika säkerhetstjänsterna, polis, gränsbevakning och militär. Det breda anslaget från tidigare definitioner går igen och lagen säkerställer ett maximalt utnyttjande av statens resurser om detta skulle anses nödvändigt.

---

²⁰ *The fight against terrorism in the Russian Federation is based on the following principles:*

- 1) *legality;*
- 2) *the priority of measures to prevent terrorism;*
- 3) *the inevitability of punishment for terrorist activity;*
- 4) *the combination of overt [glasnyy] and covert [neglasnyy] methods of fighting terrorism;*
- 5) *the integrated use of legal, political, socioeconomic, and propaganda preventive measures;*
- 6) *the priority of defending the rights of persons exposed to danger as a result of terrorist action;*
- 7) *minimum concessions to terrorists;*
- 8) *one-man command in the leadership of forces and resources involved in conducting counterterrorist operations;*
- 9) *minimum disclosure of technical methods and tactics for the conduct of counterterrorist operations, and also of the list of participants in the aforementioned operations.*

²¹ *The entities directly carrying out the fight against terrorism within the limits of their competence are: the Russian Federation Federal Security Service; the Russian Federation Ministry of Internal Affairs; the Russian Federation Foreign Intelligence Service; the Russian Federation Federal Protection Service; the Russian Federation Defense Ministry; the Russian Federation Federal Border Service. Other federal organs of executive power as listed by the Russian Federation Government are also entities taking part in preventing, uncovering, and stopping terrorist activity within the limits of their competence.*

2.2.3   *Slutsatser*

Av säkerhetsdoktrinen beskrivningar av terrorism som företeelse, dess orsaker, på vilket sätt den hotar Ryssland och hur den kan bekämpas så framgår att terrorismen är en konsekvens av Rysslands svaghet. Den är priset för det ryska samhällets omvälvande utveckling sedan Sovjetunionens upplösning. I ett Ryssland med en försvagad ekonomi, centralmaktens bristande auktoritet i delar av landet och en växande ekonomisk brottslighet och korruption så har en internationellt förgrenad terrorism fått fotfäste i delar av den ryska federationen. Terrorism beskrivs som en metod för våldsanvändning. Terrorism begränsar sig inte till att vara politiskt eller ideologiskt motiverad. Till exempel kan den organiserade brottsligheten utnyttja terrorism i avsikt att avskräcka myndigheterna i deras bekämpning av brottsligheten, terrorismen blir i det fallet ekonomiskt motiverad. Terrorismen bekämpas effektivast genom en ekonomisk och politisk förstärkning av Ryssland. Staten behöver återupprätta en effektiv kontroll över det ryska samhället. Terrorismens transnationella karaktär medför att vissa åtgärder ligger utanför den ryska politiska maktens räckhåll, därför betonas ett samarbete med Rysslands omgivande stater. För den allmänna ekonomiska uppräckning som krävs för att stärka samhället krävs en annan form av samarbete med andra ekonomiskt starkare stater.

Terroristlagen visar hur terrorismens konkreta uttryck skall bekämpas med olika former av motåtgärder. Den visar prov på en tydlig beslutsamhet att bekämpa terrorismens uttryck med alla tillgängliga medel genom en mobilisering av statens maktmedel. Här saknas distinktioner mellan olika typer av instrument. Den i många stater upplevda problematiken med att använda militära medel för vad som gränsar till polisära uppgifter är effektivt reducerad till ett ickeproblem. Istället betonas att organisationer skall delta i kampen mot terrorism inom ramen för deras kompetensområden. Med hänsyn till de långtgående befogenheter som lagen medger i övrigt så framstår två saker som tydliga. Dels upplevs hotet från det som definieras som terrorism som påtagligt och allvarligt, annars skulle statens befogenheter inte behöva vara så omfattande. Dels så upplevs hotet som svårdefinierbart och konturlöst till sin natur vilket kräver en bred definition för att medge tillräcklig handlingsfrihet och flexibilitet för statens motåtgärder.

2.3   Terrorismen ur ett forskarperspektiv

För att kontrastera den officiella bilden används Ekaterina Stepanovas forskning om terrorism i Ryssland. Stepanova är verksam vid Institute of World Economy and International Relations, IMEMO i Moskva. Behovet av en tydlig definition av terrorism är särskilt tydligt efter händelserna 11 september, 2001.

Politiker och media, inte minst i Ryssland, har i allt högre utsträckning använt sig av terrorism för att beskriva en rad olika typer av våldsanvändning, allt från kriminalitet till uttryck för politisk extremism eller asymmetrisk krigföring i en väpnad konflikt.

I *Anti-terrorism and Peace-building During and After Conflict*²² samt *Russias Approach to the Fight Against Terrorism*²³ analyserar Stepanova det ryska terroristhotets ursprung och sätter det i relation till de former av terrorism som dominerar den internationella terroristdiskursen allt sedan 11 september, 2001. För att tydligare kunna definiera den terrorism som drabbat Ryssland och många andra länder så formuleras tesen att terrorism kan delas upp i två grundläggande former.²⁴ Dels en konfliktrelaterad terrorism där den utgör en metod för våldsanvändning. Terrorhandlingarna går att knyta till en pågående väpnad konflikt och motiveras av begränsade eller väl definierade politiska mål, de blir den svagare partens sätt att med asymmetriska metoder möta en starkare motståndare. Den andra formen benämns som superterrorism och utgörs av en terrorism som inte känner några gränser för vare sig val av mål eller motiv för verksamheten. Syftena som motiverar terrorismen är närmast gränslösa. Terrornärverket Al-Qaidas kamp mot USA och dess närmast allierade genom upprepade terrordåd är ett exempel på superterrorism med Stepanovas begreppsapparat.

För Ryssland utgörs dock terroristhotet av den konfliktgenererade typen,²⁵ en terrorism som har fötts och utvecklats ur konflikten i Tjetjenien. För den konfliktgenererade terrorismen har Stepanova formulerat följande definition:

[...] terrorism is the deliberate, politically motivated use of, or threat to use, violence against civilians or civilian targets by a weaker side in an asymmetrical conflict.

Definitionen vilar på tre antaganden. För det första så råder en tydlig asymmetri mellan parterna. En asymmetri som främst utgörs av skillnaden i aktörernas status, ickestatliga aktörer mot stater. Stater som besitter ett överväldigande övertag avseende våldsmakt. För det andra så utövas terrorn med ett politiskt syfte. Det finns en politisk-, religiös- eller ideologisk motivation, och för det tredje så utgörs målet för våldshandlingarna av civilbefolkningen.

---

²² Stepanova, Ekaterina. (2003) *Anti-terrorism and Peace-buildning During and after Conflict*, Stockholm: SIPRI

²³ Stepanova, Ekaterina. (2003) *Russia's Approach to the Fight Against Terrorism*, Moscow: IMEMO

²⁴ Stepanova, Ekaterina. (2003) *Anti-terrorism and Peace-buildning During and after Conflict*, Stockholm: SIPRI, s. 4

²⁵ Stepanova, Ekaterina. (2003) *Russia's Approach to the Fight Against Terrorism*, Moscow: IMEMO, s. 3

Genom denna definition så kan terrorism särskiljas från partisan- eller gerillakrigföring som förs i enlighet med krigets lagar. Den drar även en gräns mellan våldsdåd som genomförs i kriminellt syfte, exempelvis våld riktat mot polis eller rättsväsende i syfte att påverka statens möjligheter att bekämpa organiserad brottslighet, och terrorism.

Vid en jämförelse med den bredare officiella tolkningen av terroristbegreppet kan det konstateras att definitionerna inte korrelerar. Hoffman har konstaterat att det enda som är tydligt i denna begreppsvärd är att benämningen terrorist är något nedsättande.²⁶ Vid en undersökning av 109 olika definitioner av terrorism gjord 1988 framgick att de tre begrepp som förekom i mer än hälften av fallen var att terrorism definierades av: våldsanvändning ett politiskt syfte samt syftade till att injaga fruktan hos en motståndare.²⁷ Wilkinson²⁸ väljer i sin definition av terrorism att beskriva den som en särskild form av politiskt våld. Wilkinsons definition innehåller fem utmärkande drag hos terrorism.

- Den syftar till att förmedla en känsla av fruktan
- Den syftar till att påverka en vidare grupp än de som utgör de direkta målen
- Den omfattar attacker mot godtyckliga och symboliskt värdefulla mål, däribland civilbefolkningen
- Den skapar en vrede hos de utsatta
- Den försöker påverka ett politiskt skeende

2.3.1 *Slutsatser*

Stepanova terroristdefinition står i tydlig kontrast till de officiella beskrivningarna genom sin strävan att tydligt avgränsa terrorism från andra våldsyttningar riktade mot staten. Där den officiella tolkningen söker största möjliga handlingsfrihet att klassificera verksamhet som terrorism och därmed möjliggöra ett maximalt utnyttjande av statens resurser och befogenheter så söker Stepanova efter vad som har skapat situationen som lett fram till att terrorism som metod vuxit fram. Där de officiella beskrivningarna hänvisar till statens bristande auktoritet och styrka som orsak till terrorismens framväxt så visar Stepanova att terrorismen är en utveckling av den väpnade konfrontationens medel. I en väpnad konflikt där asymmetrin mellan parterna är tillräckligt stor så utvecklar den svagare parten terrorn som motvikt till den andra partens överlägsenhet. Problemet med centralmaktens bristande auktoritet i delar av den ryska federationen är betydligt mer omfattande än Tjetejenien, ändå är det bara där som terrorismen har utvecklats.

---

²⁶ Hoffman, Bruce. (1998) *Inside Terrorism*, London: Victor Gollancz, s. 30

²⁷ Ibid, s.40

²⁸ Wilkinsson, Paul. (2000) *The Strategic Implications of Terrorism*, School of International Relations, University of St Andrews, s.4

Enligt Stepanova så är källan till terrorns framväxt den väpnade konfrontation som tidigt uppstod i Tjetjenien.²⁹

2.5 Tjetjenien, det ryska terroristhotets ursprung och utveckling

2.5.1 Tjetjenienkonfliktens moderna historia

Terrorismen i Ryssland är djupt sammankopplad med den sedan 1991 pågående konflikten i Tjetjenien. I det följande avsnittet tecknas en bakgrund till den tjetjenska problematiken genom att kortfattat redogöra för utvecklingen i området från Sovjetunionens begynnande upplösning. Utgångspunkt för avsnittet utgörs av Anatol Lieven, *Chechnya: Tombstone of Russian Power*³⁰ samt Emmanuel Karangas, *Energy and Security in the Caucasus*.³¹

Utvecklingen mot ett ökat självstyre i Tjetjenien under modern tid tog fart i samband med att den etniska Tjetjenen Doka Zavgaev blev utsedd som ledare³² för Tjetjenien- Ingusjen 1989, under hans tid begränsades dock självständighetssträvandena till att minska antalet etniska Ryssar i ledande befattningar i republiken till förmån för Tjetjener. Den tidigare generalen i det sovjetiska flygvapnet JokHar Dudaev företrädde dock en uttalad självständighetsrörelse, hans ambitioner fick genomslag och efter att ha segrat i ett lokalval³³ förklarade Dudaev Tjetjenien självständigt den 5 november 1991. Centralmakten i Moskva vägrade erkänna Tjetjeniens självständighet men förmådde heller inte att tvinga utbrytarrepubliken att återta sitt ensidigt utropade oberoende. Efter att utlyst undantagstillstånd och försökt tvinga de upproriska ledarna till underkastelse tvingades den ryske presidenten efter meningsskiljaktigheter med det egna parlamentet att ge upp försöken att med hot om våld lösa problemet i Tjetjenien. Området kom att lämnas utanför Moskvans kontroll och inga allvarliga försök gjordes att återta kontrollen de påföljande tre åren. Under 1994 inleddes försök med att installera en pro-rysk ledning, Dudajev lyckades dock behålla sin ställning och i december 1994 insatte president Jeltsin rysk militär. Den ryska styrkan som uppskattats till cirka 40 000 man kom att möta hårt motstånd av Tjetjenska soldater. Med hjälp av en utpräglad gerillataktik kom de små men välmotiverade enheterna att tillfoga de ryska förbanden svåra förluster inledningsvis.

---

²⁹ Stepanova, Ekaterina. (2003) *Russia's Approach to the Fight Against Terrorism*, Moscow: IMEMO, s. 2

³⁰ Lieven, Anatol. (1998) *Chechnya: Tombstone of Russian Power*, New Haven: YUP

³¹ Karagiannis, Emmanuel. (2002) *Energy and Security in the Caucasus*, London: RoutledgeCurazon

³² "First Secretary of the Chechen-Ingush Autonomous Republic"

³³ Det som i beskrivningen av Tjetjenien omnämns som val skall inte förväxlas med vad som i en västerländsk mening beskrivs som fria och demokratiska val.

Läget kom snabbt till ett dödläge, den ryska militära styrkan kunde trots sin överlägsenhet i eldkraft inte besegra de Tjetjenska rebellerna, och dessa kunde å sin sida inte besegra den ryska övermakten.

Trots omfattande kritik gentemot det ryska agerandet från omvärlden och medlingsförsök av OSCE så dröjde det till 1996, ett år då ryska presidentval genomfördes, innan den ryska militära interventionen upphörde som resultat av förhandlingar. Det som inledningsvis var avsett som en kortvarig militär straffexpedition kom att kosta mer än 30 000 Tjetjener och 3000 ryska soldater livet. Den misslyckade interventionen till trots så var Tjetjenien fortfarande en del av Ryssland endast utanför centralmaktens kontroll.

Tjetjenien kom dock inte att utvecklas mot en självständig stat, i januari 1997 genomfördes ett presidentval där Aslan Maskhadov segrade, Maskhadov var ledare för de militära styrkorna under kriget. En tilltagande laglöshet spred sig i Tjetjenien, tidigare gerillaledare kom att leda olika väpnade grupperingar som sinsemellan slogs om kontrollen över allehanda organiserad brottslighet. Tjetjenien uppvisade stora likheter med havererade statsbildningar, så kallade "failed states", som Somalia eller Afghanistan.³⁴ I denna miljö fick även nationalistiska idéer fäste med målsättningen att upprätta en förenad islamsk stat i norra Kaukasus. Med historiska referenser till mytomspunna krigsherrar vilka ledde kampen mot den ryske tsarens försök att erövra norra Kaukasus under 1800-talet underblåstes kampen. En militär expedition under ledning av den mest namnkunniga militära ledaren, Shamil Basaev, gick i augusti 1999 in i Dagestan och besatte flera byar i sydvästra delen av republiken. Den ryska reaktionen var resolut och med överlägsna militära styrkor kunde rebellerna drivas ut ur Dagestan i september samma år.

Med händelserna i Dagestan som förvändning och ytterligare motiverade av en serie terrordåd i Ryssland som benämns lägenhetsbombningarna under 1999 inleddes ett nytt militärt fälttåg mot Tjetjenien. Det var ett Ryssland med Vladimir Putin som premiärminister och en sjuklig president Jeltsin som uppbackat av ett relativt folkligt stöd beslutat sig för att krossa rebellerna i Tjetjenien. Den 30 september anföll de ryska styrkorna, bättre utbildade och utrustade år 1994, och vann snabbt terräng. Efter en försiktig men målmedveten offensiv mot huvudstaden Grozny intogs denna i januari 2000. En effekt av den storskaliga militära interventionen var dock att de olika Tjetjenska grupperingar som kontrollerat delar av republiken kom att förenas mot den gemensamme fienden. Ganska snart uppnåddes ett liknande dödläge som under det första kriget. Sådan var situationen i oktober 2002 då terrorister tog över 700 teaterbesökare som gisslan i Moskva och krävde ett omedelbart tillbakadragande av ryska trupper från Tjetjenien för att gisslan skulle släppas levande.

---

³⁴ Lieven, Anatol. "The Secret Policemen's Ball: the United States, Russia and the international order after 11 September", *International Affairs*, Volume 78 Number 2 April 2002, s. 252

2.5.2 *Våldets utveckling, brutalisering och islamisering*

Den ryske forskaren Mikhail Alexseev redovisar en bild över vilka som står för den väpnade tjetjenska kampen.³⁵ En grupp utgörs av uteslutande kriminella som deltar för egen ekonomisk vinning. En annan utgörs av de ideologiskt motiverade som deltar i ett heligt krig, jihad, för att sprida islam. Dessutom finns de som efter årtal av rysk repression motiveras av hämnd för ryska oförrätter under kriget och slutligen finns som inledde kampen under det tidiga 90-talet, de tjetjenska nationalisterna. Han menar vidare att så länge inte Moskva förmår att göra denna distinktion och därmed sluta behandla samtliga grupper lika så saknas incitament för moderatere krafter bland Tjetjenerna att distansera sig från de grupper som inte vill ha någon fredlig lösning.

Det går således att tala om en situation i Tjetjenien där våldet föder sig självt, det många gånger urskillningslösa ryska våldet, som visserligen lett till att många av de välkända krigsherrarna dödsdöms eller fängslas³⁶, underblåser inte bara motståndet utan förändrar även formerna för våldsanvändningen. De Tjetjenska rebellerna har inte bara slagit till Tjetjenien mot ryska militära mål utan civila har i allt större utsträckning utsatts för olika typer av våldsdåd. Med lägenhetsbombningarna i Moskva 1999 tog våldet definitivt steget utanför det Tjetjenska närområdet. I och med detta handlar det även utifrån en mer kritisk definition än den officiell om terrorism. Med Stepanovas begreppsapparat så talar vi om en konfliktrelaterad terrorism född ur en väpnad konflikt där våldsanvändningen eskalerat bortom asymmetriska metoder till att även använda sig av en asymmetri i valet av mål. Extrema former för terrorns våldsutövning har utvecklats, kanske tydligast manifesterat i utvecklingen av självmordsbombare.³⁷ En typ av våldsanvändning som utnyttjas både mot militära- och mot civila mål.

Trenden med självmordsbombare har tydliga paralleller till utvecklingen i Israel. Som en del av det palestinska våldet genomfördes där det första självmordsdådet 1993 och fram till 11 september, 2001 så var antalet uppe i 63³⁸, tendensen är liknande för Tjetjenien. I takt med att konflikten har fortskridit så har även inslagen av muslimsk fundamentalism ökat. Ryssland har officiellt hävdade en tydlig koppling mellan det talibanska maktövertagandet 1996 i Afghanistan och ett ökande antal arabiska krigare i Tjetjenien. Ett exempel på tillströmningen av religiöst motiverade krigare utifrån var Khattab. Denne Khattab, född i Jordanien, anslöt sig till striderna mot ryska enheter 1995.

---

³⁵ Alexseev, Mikhail A. (2002) *Chechnya. 9/11, the Moscow Hostage Crisis, and Opportunity for Political Settlement*, PONARS Policy Memo 250, October 2002 s. 3

³⁶ Ibid, s. 4

³⁷ Kharkhordin, Oleg. (2003) *Some Parallels Between Radicals in Russia and the United States*, PONARS Policy Memo 310, November 2003, s. 2

³⁸ Ibid, s. 1

Med tidigare erfarenhet från strider i Afghanistan kunde han på kort tid bygga upp en liten men välutrustad militär styrka som motiverades mer av muslimsk fundamentalism än av Tjetjensk nationalism. Han kom snabbt att bli en av de mest kända militära ledarna och var nära lierad med Shamil Basaev fram till sin död 2002. Ryska uppgifter gör gällande att dessa utländska krigare som tränats och finansierats med stöd utifrån ständigt varierar i antal från ett tiotal till flera hundra.³⁹ En talande omständighet är att Afghanistan under talibanernas ledning är den enda stat som erkänt Tjetjeniens självständighet.⁴⁰

Så även om vissa forskare gör gällande att den ryska terrorismen inte är religiöst betingad⁴¹ så har det islamistiskt motiverade och inspirerade våldet vuxit i styrka i takt med att konflikten i Tjetjenien har fortskridit. I en miljö där fattigdom och laglöshet tillåtit breda ut sig har fundamentalister ökat sitt inflytande på bekostnad av den traditionella formen av islam i området. Gisslandramat vid Dubrovkateatern är ett tydligt exempel på en utveckling av våldets medel och uttryck som bär klara paralleller till den islamistiska terrorism som manifesterades 11 september, 2001 i USA.

3. Den ryska retoriken kring terrorism

I det följande avsnittet analyseras president Putins retorik i samband med de två terroråd som står i centrum för undersökningen. Analysen sker i två steg, inledningsvis genomförs en nedbrytning av retoriken i hanterbara områden formulerade efter återkommande teman i retoriken med syftet att klarlägga retorikens innehåll. Rubrikerna för denna nedbrytning av retoriken sammanfaller med undersökningens tre frågeställningar. För att vidare analysera erhållna slutsatser relateras dessa till grunderna för de klassiska teoribildningarna realism och liberalism.

3.1 Vilka medel betonas i kampen mot terrorismen?

President Putins retorik kretsar i stor utsträckning kring behovet att bekämpa terrorism med det som konstituerar Rysslands makt. I den kraftmätning som Ryssland är inbegripen i finns inte utrymme för någon återhållsamhet, och det maktmedel som får störst utrymme i retoriken är våldsmakten. Det är en tydligt maktbaserad retorik som uppenbart strävar efter att verka avskräckande. Det är tydligt att rätten till självförsvar enligt den ryska tolkningen även kan innefatta våldsanvändning i förebyggande syfte.

---

³⁹ Hill, Fiona. (2002) "Extremists and Bandits" *How Russia Views the War against Terrorism*, PONARS Policy Memo 246, April 2002

⁴⁰ Lieven, Anatol. "The Secret Policemen's Ball: the United States, Russia and the international order after 11 September", *International Affairs*, Volume 78 Number 2 April 2002, s.252

⁴¹ Norell, Magnus. "Ny terrorism?", *Internationella studier*, nr 4 vintern 2001, s.16-21

I de undersökta uttalandena är det de militära styrkorna som betonas, polisiära och paramilitära enheter ur statens säkerhetsapparat lyser med sin frånvaro i den offentliga retoriken.

[...] Now here, now there in the world threats are being heard from terrorists to use weapons comparable with weapons of mass destruction. I want to declare with a full sense of responsibility that if someone, for example, just attempts to use such weapons against our country, Russia will respond with measures adequate to the threat to the Russian Federation. At all the places where the terrorists themselves are and the organizers of these crimes, their ideological and financial inspirers. I stress - wherever they may be. The appropriate directions to make changes to the plans of using the armed forces will be given today to the General Staff of the Armed Forces of the Russian Federation.⁴²

As you know, after the act of terrorism in Moscow an instruction was given to strengthen the antiterrorist component in the work of the Armed Forces of the Russian Federation.⁴³

Syftet med att använda de militära medlen framträder inte alldeles klart. Men med hänsyn till den tydliga ståndpunkten att inte under några omständigheter förhandla med, eller ge efter för terroristernas krav så torde våldsanvändningen inte syfta till att förmå motståndaren till begränsade eftergifter eller att framkalla en förhandlingsvilja.

At the same time I want to note and stress - Russia won't go for any agreement with terrorists and won't yield to any blackmail. International terrorism is becoming impudent and behaving ever more cruelly.⁴⁴

Russia won't go for any agreement with terrorists and won't yield to any blackmail.⁴⁵

Målet för den militära våldsanvändningen torde således vara att utplåna motståndaren eller att frivilligt förmå honom att helt upphöra med sin verksamhet. I retoriken framkommer dock att den militära våldsanvändningen inte kan vara obegränsad eller att militär makt inte ensamt kan vinna kampen mot terrorismen.

---

⁴² *On President Putin's Statement at Meeting with Government Members*, 28 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

⁴³ *Opening Remarks by Russian President Vladimir Putin at Security Council Meeting*, 31 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service

⁴⁴ *Appeal by President of the Russian Federation Vladimir Putin*, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

⁴⁵ *On President Putin's Statement at Meeting with Government Members*, 28 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

Vid ett TV-framträdande i efterspelet till gisslandramat i Moskva påtalade Putin att militära operationer i Tjetjenien mot terroristerna måste vara välriktade och begränsade.⁴⁶ Stora omfattande militära aktioner får inte genomföras då dessa riskerar att motverka sitt syfte. Detta påpekande får anses nyansera det delvis ensidiga betonandet av militära maktmedel. Retoriken har således en sida där andra medel än de militära lyfts fram, en sida där president Putin är påtagligt tydlig med att betona att militära medel inte förmår att bekämpa terrorismens ursprung och grogrund. I den delen av presidentens retorik där alternativ till våldsinstrumenten lyfts fram så handlar det uteslutande om uttalanden inför utländska media eller i samband med uttalanden riktade till en utländsk målgrupp eller uttalanden direkt riktade till befolkningen i norra Kaukasus. Det är en omständighet som visar att den stora ryska allmänheten stödjer en hårdför Tjetjenienpolitik där våld utgör den förväntade reaktionen på terrorismens våldsamma uttryck.

Där alternativ till användningen av våld lyfts fram så är tidsförhållandena vidare jämfört med de mer omedelbara uttalandena rörande användningen av militära medel. Med hänvisning till situationen i Tjetjenien så förklarar Putin att terrorismens rötter inte kommer att låta sig utrotas med mindre än att levnadsvillkoren för befolkningen förbättras samt att alternativ förs fram till de människofientliga ideologier som religiösa fanatiker sprider. Inget av detta går att förverkliga med militära medel och effekterna är inte omedelbara.

*The struggle against terrorism cannot, must not and is not limited to military methods, if we want to achieve positive results.*⁴⁷

Fullt i linje med den officiella bild som uttolkats ur den ryska säkerhetsdoktrinen och terroristlagen dras i retoriken paralleller mellan terrorism och organiserad brottslighet. I ett uttalande under ett besök i USA betonas fattigdomsbekämpning och en rättvisare fördelningspolitik som viktiga medel i kampen mot terrorismen.

*[...] besides, the social and economic roots of the new threats and challenges demand special attention on our part. They include the gap between wealth and poverty both within states and on the world scale. [...] So, we welcome and support the efforts being exerted by the UN, the G-8 and other forums to combat poverty. Poverty that often drives people to commit crimes.*⁴⁸

Trots den tydliga betoningen av militära medel i kampen mot terrorismen så utgör uttalanden där andra medel lyfts fram inga sällsynta undantag.

---

⁴⁶ Putin warns over heavy-handed action in Chechnya, 5 november, 2002, Reuters

⁴⁷ Russian President Vladimir Putin Interview to German ARD Television Company, 19 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

⁴⁸ Speech by President Putin of Russia before the Representatives of the American Public and US Political Figures, 13 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

Istället så framträder ett mönster i retoriken. De militära medlen får företräde i den talade politiken i inhemska sammanhang, de präglar den känsloladdade retoriken i de omedelbara reaktionerna på genomförda terrordåd. Medan åtgärder som bygger på ekonomiska och politiska ansträngningar lyfts fram för det längre tidsperspektivet och i internationella sammanhang.

Slutsatser

Analysen har visat att militära medel har en framträdande roll, men även att politiska- och ekonomiska medel i kampen mot terrorismen är en påtaglig del av terroristretoriken. Putin undviker eller förmår inte formulera hur ett nära integrerat utnyttjande av statens alla maktmedel kan genomföras. I retoriken behandlas våldsmedlen och de ekonomiska- och politiska var för sig. Relativt formuleringarna i säkerhetsdoktrinen och terroristlagen så framträder alternativen till våldsmakt och en stark politisk kontroll tydligare, med uttalanden om behovet av en rättvisare fördelning av välstånd såväl mellan länder som inom stater så visar Putin en utvecklad insikt i terroristproblematikens orsaker.

Utmärkande för retorikens formuleringar är hur ett tydligare maktspråk med tonvikt på reaktiva åtgärder kommer till uttryck i uttalanden som är riktade till en inhemsk publik; och hur uttalanden som uttrycker en insikt om problemets komplexitet och behovet av förebyggande åtgärder främst kommer i ett internationellt sammanhang.

3.2 Vilken bild av terrorismen förmedlas i retoriken?

Samma dag som gisslandramat vid Dubrovkateatern upplöstes gick Putin ut i ett TV-sänt tal till nationen.⁴⁹ I beskrivningen av förövarna så används benämningen ”armed bastards”, fritt översatt: ”beväpnade jävlar”. I framträdandets avslutande del tackar presidenten Rysslands vänner världen över för deras stöd i kampen mot en gemensam fiende. Fienden beskrivs som stark, inhuman och hänsynslös, en fiende som utgörs av den internationella terrorismen. För befolkningens säkerhet krävs att denna fiende besegras i grunden. I detta Putins första offentliga uttalande efter gisslandramat är formuleringarna påtagligt känsllosamma.

Från samma dag har ett telefonsamtal med FN:s generalsekreterare publicerats.⁵⁰ Samtalet skall ha initierats av Kofi Annan i avsikt att framföra generalsekreterarens stöd och kondoleanser.

---

⁴⁹ *Appeal by President of the Russian Federation Vladimir Putin*, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

⁵⁰ *President Vladimir Putin Speaks to UN Secretary General Kofi Annan by Telephone*, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

Putin uttrycker i samtalet tacksamhet för säkerhetsrådets snabba resolution i vilken gisslandramat fördöms såsom en terrorhandling. Vidare betonar han hur de tragiska händelserna i Moskva utgör ännu en påtaglig och alarmerande signal till omvärlden att terroristerna som är verksamma i Tjetjenien utgör ett tydligt detachement till terroristinternationalen. Putin betonar samtidigt att Tjetjeniens självutnämnde ledare, Aslan Maskhadov, tillsammans med andra, har försatt sig själva i en situation där de måste betraktas som fredlösa, "[They] had outlawed themselves."

Retoriken kring fredlöshet kan jämföras med den vid tiden aktuella amerikanska beteckningen "unlawful warriors", som benämning på tillfångatagna al-Qaida- eller Taliban krigare. Där var budskapet att de inte kunde omfattas av krigets lagar då de inte uppfyllde kombattantstatus, en liknande logik går att spåra i den ryska retoriken.

Ett genomgående tema i beskrivningen av terroristerna är det demoniserande tonfallet, betoningen av deras relativa styrka och kopplingen till en internationell islamistisk extremism.

This enemy is strong and dangerous, inhumane and cruel. It is international terrorism. Until it is defeated, nowhere in the world can people feel safe.⁵¹

According to our data today from 500 to 700 mercenaries are now fighting there, coming from different Islamic states.⁵²

Vid Rysslands-EU mötet i november 2002 berörs kampen mot terrorism i presidentens anförande till mötet. Där betonas att Rysslands motståndare är en internationellt förgrenad terrorism, kampen mot den förs inte bara i Tjetjenien och Ryssland är berett att bekämpa terrorismens uttryck varhelst de uppstår. Terrorister beskrivs som en grupp vilka har den våldsamma konfrontationen som mål och endast använder sig av demokratiska samhällens normer och målsättningar som täckmantel. De är inte frihetskämpar de är banditer och terrorister.⁵³

Vid den presskonferens som gavs vid mötet lämnade president Putin för ett tag den statsmannamässiga tonen.

---

⁵¹ *Appeal by President of the Russian Federation Vladimir Putin*, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

⁵² *Meeting of RF President Vladimir Putin with Chief Correspondents of the Moscow Bureaus of The Leading US Mass Media the Kremlin*, 10 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

⁵³ *Russian President Vladimir Putin Remarks and Answers to Questions at Press Conference Following Russia-EU Summit*, 11 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

I svaret på en fråga från en fransk journalist angående användningen av personminor och multipelbomber i Tjetjenien svarar Putin att motståndaren i Tjetjenien utgörs av muslimska fundamentalister och internationella terrorister vilka utgör ett dödligt hot för alla som inte delar deras radikala form av islam. Under svarets gång blir Putin allt mer känslös, han föreslår journalisten om det är det han önskar, bli en radikal islamist, så är han välkommen till Moskva för omskärelsen. I nyhetsbyråns Reuters rapportering från presskonferensen framgår att de avslutande orden utelämnats i den officiella publiceringen. Där citeras Putins avslutande ord till journalisten :

*[...] if you want to go all the way and become a Muslim radical and are ready to be circumcised, I invite you to Moscow. We are a multi-confessional country and we have experts in this field too. I will recommend that they carry out the operation in such a way that nothing grows back.*⁵⁴

Citatet ger kanske inte ytterligare information rörande den officiella retorikens innehåll men den visar på presidentens känslomässiga relation till de grupper som utpekats som terrorister. Tonfallet är åter påtagligt demoniserande och den religiösa och kulturella skillnaden understryks.

Ett drygt år tidigare i samband med 11 septemberhändelserna var president Putin inte lika uttrycksfull i sin beskrivning av terrorismen. Där fanns redan den tydliga kopplingen mellan den globala terrorismen och muslimsk fundamentalism men samtidigt betonas vikten av att inte förenkla problematiken till att beskylla hela den muslimska världen för delaktighet i den fundamentalistiska terrorn.

*I would like to stress right away that talking about any "war between civilizations" is inadmissible. It would be a mistake to put the equation mark between Moslems in general and religious fanatics.*⁵⁵

Slutsatser

Retoriken bygger på ett antal centrala påståenden om vad som kännetecknar terroristerna. För det första utgörs de av muslimska fundamentalister med en oförsonlig inställning till alla som inte delar deras trosinriktning. Deras krav kan därmed inte bli del av någon politisk process då utrymmet för kompromisser och eftergifter saknas. Putin anstränger sig dock för att dra en tydlig distinktion mellan islam som helhet och den fundamentalism som terroristerna företräder.

---

⁵⁴ *Putin reverts to crude, emotional Chechnya approach*, 13 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

⁵⁵ *Remarks by President Vladimir Putin of Russia in the Bundestag of the Federal Republic of Germany*, 25 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

Den andra karakteristiken i beskrivningen utgörs av den relativa styrka som tillmäts terroristerna. Terrorismen utmålas som om den har ett övertag mot Ryssland och andra stater. Övertaget ligger i terrorismens möjligheter till gränsöverskridande verksamhet. Ekonomiska resurser och hängivna ”krigare” kan uppåddas inte bara i ett konfliktområde som Tjetjenien, som i Rysslands fall, utan från områden spridda över hela världen. Det tredje tydliga kännetecknet är terrorismens transnationella karaktär. Genom skickligt utnyttjande av demokratiska samhällens öppenhet, eller godtrogenhet med Putins perspektiv, förmår terroristerna utnyttja det internationella systemet till sin fördel. Ett kännetecken för Putins retoriska uttryck är annars hur påtagligt demoniserande och nedlåtande formuleringar som används, en omständighet som försvårar Putins försök att lyfta fram långsiktiga åtgärder som bygger mer på ekonomisk- och politisk makt än militärmakt. Det förefaller svårt att motivera allmänheten att det som dessa ”mördare, banditer och islamister” i Tjetjenien behöver är ökat välstånd, en fungerande sjukvård och utbildning.

3.3 Vilken roll tillmäts internationellt samarbete i kampen mot terrorism?

Den ryske presidentens uttalanden efter terroristattacker i USA 11 september, 2001 inleds med att Putin som förste stadschef framför sina kondoleanser till president Bush. Retoriken är tydlig, förövarna skall bestraffas och hela det internationella samfundet måste förenas i kampen mot terrorismen.

*There is no doubt that such inhuman actions cannot be left unpunished. The whole international community must rally in the fight against terrorism.*⁵⁶

Senare förklarar Putin att USA drabbats av den internationella terrorismen i en omfattning som saknat motstycke. Att det som inträffat utgör en utmaning för hela den civiliserade delen av mänskligheten. Händelserna bevisade att tidigare ryska förslag att förena det internationella samfundets resurser i kampen mot terrorismen, vårt århundrades farsot, varit riktiga.

*And what happened today is added proof of the relevance of the Russian proposal to pool the efforts of the international community in the struggle against terrorism, that plague of the 21st century.*⁵⁷

---

⁵⁶ On Russian President Vladimir Putin's Telegram of Condolence to US President George Bush, 11 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

⁵⁷ Statement by President Putin of Russia on the Terrorist Acts in the US, Moscow, 12 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

The Russian Federation has been fighting international terrorism for a long time now, relying exclusively on its own resources, and it has repeatedly urged the international community to join efforts. Russia's position is unchanged: we, naturally, are still ready to make a contribution to the struggle against terror. We believe that first and foremost it is necessary to give attention to reinforcing the role of those international agencies and institutions, which were established for strengthening international security. These are the UN and the UN Security Council.⁵⁸

Den ryska retoriken präglas av att tidigare förslag till samarbete har förblivit obesvarade men att Ryssland nu upprepar sin uppmaning till internationell samling i kampen mot terrorismen och betonar FN:s betydelse som internationellt samarbetsforum.

Vid Putins besök i USA samma år håller han ett anförande på ryska ambassaden inför amerikanska politiker och tjänstemän. Där utvecklas ytterligare det retoriska förhållningssätt gentemot terrorism som förts sedan 11 september. Han betonar att det samarbete som har inletts med USA efter terrordåden behöver permanentas, främst krävs ett nära samarbete mellan polis, tull och i fall av ekonomisk brottslighet, men även mellan säkerhetstjänsterna. FN lyfts ånyo fram och förklaras vara av avgörande betydelse för terroristbekämpningen.

First of all, it is necessary to seek unstinting compliance by all the states with the UN Security Council resolutions aimed at undermining the material base and infrastructure of terrorist activities. We propose to speed up the drafting and adoption of a Comprehensive Convention Against Terrorism [...]⁵⁹

Den ryska förhållningssättet till terrorismen i efterdyningarna till 11 september var att Ryssland nu ansåg sig fått sina tidigare förutsägelser om den internationella terrorismens expansion besannade. Det som tidigare plågat Ryssland hade nu drabbat USA. Putins uttalanden betonar behovet av beslut i säkerhetsrådet för att genomdriva en resolution som legitimerar utökade befogenheter i kampen mot terrorism. Samtidigt betonas vikten av ett utökat bilateralt samarbete med USA. Men trots ett utökat samarbete med USA under Afghanistankriget så fortsätter Putin att betona nödvändigheten av att FN utgör navet i ett utökat internationellt samarbete.

---

⁵⁸ *Statement by President Vladimir Putin of Russia, 24 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports*

⁵⁹ *Speech by President Putin of Russia before the Representatives of the American Public and US Political Figures, 13 November 2001, Russian Presidential Press Service Reports*

En vecka efter händelserna i USA ger Putin en intervju för ett tyskt TV-bolag. Budskapet om behovet att omgående straffa förövarna av 11 septemberattentaten återkommer, samtidigt betonas kravet att följa internationell rätt. Presidenten förklarar att ett ryskt militärt stöd som innebär ett ingripande på annan stats territorium endast kan komma ifråga efter beslut i FN:s säkerhetsråd.

*[...] use of the Armed Forces in third countries may occur only by a decision of the Security Council of the United Nations. We have up until now observed these rules and intend to do so.*⁶⁰

Här visas prov på ett mycket strikt åtlydnad av FN-stadgan, detta trots att föremålet för diskussionen var det talibanstyrda Afghanistan ett land som öppet stött den islamistiska kampen i Tjetjenien och som enda land erkänt den Tjetjenska självständigheten.⁶¹

I samma TV intervju återkommer Putin till behovet av internationell samverkan, en samverkan som inte bara syftar till att legitimera användningen av våldsmedel utanför det egna territoriet. Här betonas istället reella åtgärder som skall försvåra terrorismens utbredning.

[...] but here the cohesion of the world community is needed and effective actions on a whole number of issues, the first of which is to deprive bandit groups and terrorist organizations of financial support, to exert a positive economic influence on the state entities and on the states in which terrorism takes place, and to cooperate with these states in the humanitarian regard.

Formuleringarna visar på ett utvecklat förhållande till det internationella samarbete som beskrivs i säkerhetsdoktrinen. Här betonas ekonomiskt- och humanitärt stöd till stater som riskerar att utgöra fredade områden för terrorister till skillnad från doktrinen betoning på fysisk säkerhet.

President Putins retoriska uttryck som tydligt betonar det internationella samarbetet har inte vistat sig vara förbehållet terrordåden 11 september. Efter de inledande känsloladdade fördömandena av gisslantagningen vid Dubrovkateatern var över så återkom den internationella dimensionen i retoriken. Åter betonas det internationella samarbetets nödvändighet, FN:s centrala roll men även en aktiv strävan att i väntan på framgångar i FN utveckla bi- och multilaterala samarbeten i kampen mot terrorismen.

---

⁶⁰ Russian President Vladimir Putin Interview to German ARD Television Company, 19 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports

⁶¹ Lieven Anatol, (2002) *The Secret Policemen's Ball: the United States, Russia and the international order after 11 September*, International Affairs, Volume 78 Number 2 April 2002, s.252

The UN can and should be the conduit for a principled line in combating international terrorism as a common and universal evil without any exclusions, reservations or double standards.⁶²

The recent tragic events in Moscow and other regions of the world have confirmed the necessity of working out the measures to deepen Russia-EU cooperation in the struggle against international terrorism. We were unanimous in the view that the world community is currently not faced with individual isolated actions but rather with an ably organized aggression of the striking forces of international terrorism.⁶³

Slutsatser

Det ryska förhållningssättet till internationellt samarbete grundar sig i synen på terrorismen som ett hot som inte kan knytas till vare sig ett territorium eller en stat. Terrorismen betraktas som ett genuint transnationellt hot. Av de existentiella faktorer som krävs för terrorismens fortlevnad så är det inte moraliska faktorer såsom ideologi, etnicitet eller religion, utan de materiella som lyfts fram. Ryssland betonar behovet att förneka terroristerna möjligheter att finansiera sin verksamhet och möjligheten till fristad i någon del av världen. Här betonas ett samarbete som omfattar såväl traditionellt säkerhetssamarbete som informationsutbyte mellan säkerhetstjänster men även åtgärder som humanitärt bistånd.

Ur retoriken framträder en oro för att det skulle finnas olika måttstockar för vilka medel och metoder som sanktioneras internationellt. Här är kopplingen tydlig till Rysslands terroristbekämpning i norra Kaukasus. Ryssland ser det som angeläget att det utökade handlingsutrymme som USA gradvis har utverkat efter 11 september även kommer den ryska terroristbekämpningen till godo. Genom en FN-konvention på terroristbekämpningens område skulle åtgärder som sanktionerats genom säkerhetsrådets resolutioner permanentas, därigenom skulle risken för olika måttstockar undanröjas.

3.4 Uttryck av realism och liberalism i terroristretoriken

I analysens inledande del besvaras frågan om vilka medel som betonas i retoriken. Den bild som framträder är något kluven. Å ena sidan är militära våldsmedel det medel som lyfts fram i flest sammanhang och som dominerar retoriken i omedelbar anslutning till att ett terrordåd genomförts.

---

⁶² *President Vladimir Putin Speaks to UN Secretary General Kofi Annan by Telephone*, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

⁶³ *Russian President Vladimir Putin Remarks and Answers to Questions at Press Conference Following Russia-EU Summit, Brussels*, 11 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports

Å andra sidan är president Putin utomordentligt tydlig med att påpeka att militära medel inte ensamt kan lösa problematiken med terrorism. Genomgången visar dessutom på en medvetenhet om dessa alternativa medel som krävs för att komma åt rötterna till den terrorism som plågar Ryssland. Den tydliga betoning av maktmedel och styrkeförhållanden är något som nära anknyter till ett realistiskt perspektiv i synen på statens säkerhet. Med ett realistiskt perspektiv så borde de mest kraftfulla maktmedlen stå i centrum. Ryssland är en stat som i övergången mellan två olika samhällssystem drabbats av omfattande ekonomiska problem, politiskt har de statsbärande funktionerna försvagats i sådan omfattning att centralmaktens auktoritet är ifrågasatt i delar av landet. I ett sådant läge är det svårt att se att ekonomisk- eller politisk makt på allvar skulle kunna vara de maktmedel som förmår att garantera statens säkerhet ur ett realistiskt perspektiv. Samtidigt har Ryssland internationellt förmått att behålla sin stormaktsstatus med hjälp av sitt kärnvapeninnehav. Givet det ekonomiska- och politiska tillståndet i Ryssland så framstår militär makt som det som konstituerar Rysslands makt i det nära tidsperspektivet. Trots omfattande problem så representerar arvet av den tidigare supermaktsarmén en betydande militärmakt. Här torde även traditionen från Sovjettiden av att förlita sig på militärmakt för statens säkerhet spela en viktig roll.

Men trots ett i många avseenden starkt realistiskt perspektiv så innehåller retoriken tydliga exempel på ett liberalt perspektiv. Då Putin understryker behovet av en rättvisare fördelning av välstånd både inom- och mellan stater så utmanas det realistiska förhållningssättet på allvar. De liberala uttrycken som framträder i retoriken skiljer sig dock från de realistiska på ett avgörande plan. De beskriver uteslutande något som skall ske i framtiden, åtgärder på lång sikt och något som skall åstadkommas i internationell samverkan.

Rysslands ekonomiska styrka skall byggas upp genom ett utvecklat internationellt ekonomiskt samarbete, en utveckling som även stärker den politiska makten som därigenom kan verka för en rättvisare fördelning av det ryska välståndet. Internationellt skall fördelningsproblematiken lösas genom internationella samarbetsorgan som FN, G8 och WTO. Det liberala perspektivet är här förbehållet långsiktiga målsättningar och visioner om en bättre framtid. Realpolitik och retoriken kring omedelbara åtgärder bär samtidigt ett realistiskt perspektiv.

Ur undersökningens andra frågeställning framgår att den offentliga retoriken i sin beskrivning av terroristerna ofta relaterar till terrorismens styrka. I det avseendet knyter retoriken an till realistiska föreställningar om makt och styrkeförhållanden. Genom att betona terrorismens styrka i retoriken framträder bilden av hotet mot statens säkerhet ännu tydligare, samtidigt som det manar till större ansträngningar för att få styrkeförhållandena att väga över till Rysslands fördel. I denna del av undersökningen präglas retoriken av en större kongruens, sett utifrån de teoretiska perspektiven så förstärks här bilden av ett tydligt realistiskt perspektiv.

Med en förenklad och i många fall demoniserande beskrivning av de utpekade terroristerna så understryks föreställningen om terrorismen som en motståndare som måste besegras för att säkerställa den egna statens överlevnad. Detta understryks ytterligare av den breda tolkning av vad som utgör terrorism och vilka som är terrorister. Putin är här trogen den officiella tolkning av begreppen som säkerhetsdoktrinen och terroristlagen ger uttryck för där inga större ansträngningar görs att avgränsa terrorismen från andra typer av våldsuttryck som hotar statens auktoritet.

Ett komplexare förhållande mellan de båda perspektiven framträder i synen på internationellt samarbete. Ett centralt tema utgörs av budskapet att terrorismens transnationella karaktär gör att samarbete mellan stater är nödvändigt för att bekämpa terrorismens fysiska förutsättningar såsom finansiering och möjligheten till baser eller fristäder. Då terroristerna är utom den ryska statsmaktens räckhåll söks samarbete för att utöka den ryska politikens räckvidd. Genom samarbete kan ett slags "hot pursuit" tillämpas i jakten på terroristerna utan att andra staters suveränitet och oberoende behöver kränkas. Vad som kan anas bakom den delen av retoriken är således ett uttryck för en tydligt realistiskt färgad politik som syftar till att maximera makt och inflytande genom samarbete. Genom att vara pådrivande i debatten om samarbete ökar möjligheten att sätta agendan för terroristbekämpningen.

I andra delar av samarbetsretoriken betonas de långsiktiga målsättningarna att bekämpa terrorismens bakomliggande orsaker. Här framträder ett liberalt perspektiv i uttryck där fattigdomsbekämpning och fördelningspolitik står i centrum för samarbetet. Samtidigt betonas FN:s centrala roll som nav i ett internationellt samarbete som Ryssland strävar efter att utvidga. Putins retorik på området är snarast att jämföra med ett småstatsperspektiv där FN utnyttjas för att säkerställa att det internationella samarbetets villkor inte domineras av ett fåtal starka aktörer.

Slutsatser

Slutsatsen av Putins relation till det realistiska- respektive det liberala perspektivet är att de båda har sin givna men tydligt åtskilda plats i retoriken. Ett realistiskt förhållningssätt till terroristproblematiken präglar retoriken i direkt anslutning till terrordåd. Det präglar den omedelbara reaktionen och de reaktiva åtgärder som vidtas efter ett terrordåd. Men ganska snart efter en händelse så betonas liberala värden inom ramen för hur terroristproblematiken långsiktigt skall lösas. Den internationella samverkan som lyfts fram fyller en funktion både vad avser traditionellt realistiska frågor som syftar till att stärka statens makt och inflytande genom samarbete mot ett transnationellt hot. Men den är även en förutsättning för den liberalt präglade retoriken kring vikten av ett internationellt FN sanktionerat regelverk för terroristbekämpningen, och för långsiktiga ambitioner att bekämpa terrorismens grogrund genom rättvisare fördelningspolitik och humanitära insatser.

Här står undersökningens resultat i tydlig kontrast till undersökningens officiella referens som utgjorts av säkerhetsdoktrinen och terroristlagens beskrivningar vilka ger uttryck för ett utpräglat realistiskt perspektiv.

4. Sammanfattning

Analysen visar att president Putins retorik utgår från en politisk tradition med tydliga realistiska förtecken. Detta är mest påtagligt i de uttalanden som speglar de omedelbara reaktionerna och de reaktiva åtgärder som lyfts fram i nära anslutning till terrordåden. Då Putin redogör för vilka medel som skall sättas in i kampen mot terrorismen så dominerar de militära maktmedlen påtagligt retoriken. Putins bredvillighet att lyfta fram militärmakten, som i det internationella systemet utgör en yttersta garant för statens överlevnad, förstärker bilden av terrorismen som ett omfattande och allvarligt hot mot Rysslands säkerhet. För att ytterligare motivera våldsanvändningen i kampen så utmålas terrorns utövare som oförsonliga och kompromisslösa Islamister vilka inga andra medel än våld kan betvinga. Här är retoriken tydligt utformad för att mobilisera alla tillgängliga resurser och rättfärdiga extrema medel i kampen mot terrorn. Så långt förhåller sig Putin i linje med det förhållningssätt som speglar synen på terroristhotet i säkerhetsdoktrinen och terroristlagen. Det är samtidigt ett förhållningssätt som tydligt anknyter till en Sovjetrysk tradition av att se militärmakten som en garant för statens frihet och oberoende.

Men så snart de omedelbara och närmast reflexmässiga uttalandena gjorts efter terrordåden framträder fler nyanser i retoriken. Putin understryker att militära medel inte på egen hand förmår att lösa terroristproblematiken, och han lyfter fram riskerna med överdriven våldsanvändning i kampen mot terroristerna. Putin visar att han är väl medveten om vilka alternativ som föreligger till våldsmedlen när han betonar behovet av alternativa ideologier till den islamistiska som under Tjetjenienkonflikten har vuxit sig allt starkare. Putin menar att bara om befolkningens levnadsvillkor kan förbättras i Tjetjenien så kan grogrunden för terrorism utrotas. Uppmaningar till internationellt samarbete är ett genomgående tema i retoriken. Genom samarbete skall kampen mot den internationella terrorismen effektiviseras. Putins är i detta avseende en stark förespråkare för ett utvecklat samarbete inom ramen för FN. Kanske något överraskande så är internationell fördelningspolitik och humanitärt bistånd till svaga stater som riskerar att utvecklas till tillhåll för terroristorganisationer centrala frågor i Putins internationella terroristretorik. De liberalt präglade uttalandena utgör således Putins andra echelon i terroristretoriken, de framträder i beskrivningen av långsiktiga åtgärder och inom ramen för uppmaningar och initiativ till internationellt samarbete i kampen mot terrorism.

4. Avslutande diskussion

Utvecklingen av Rysslands kamp mot terrorism

Av undersökningen framgår att retoriken förmedlar en bild över den ryska kampen mot terrorism där militära medel framstår som det enskilt viktigaste medlet, detta samtidigt som Ryssland under lång tid utsatts för kraftig internationell kritik för sitt sätt att använda militära medel i Tjetjenien. Av retoriken framgår även att president Putin inte är omedveten om alternativ, de facto betonas att militära medel aldrig kan lösa problemet med terrorism, men innan det som utgör grogrunden för terrorismen åtgärdas skall terroristerna besegras militärt. Det paradoxala i denna plan framträder då den tjetjenska terrorismens utveckling vägs in i planen. Som Stepanova hävdar så är den ryska terrorismen uteslutande ett resultat av den väpnade konfrontationen i Tjetjenien. Även de officiella ryska beskrivningarna av terroristhotet och dess ursprung är tydliga på detta område, terroristhotet är en direkt konsekvens av den Rysslands försvagade tillstånd som i sin tur gett utrymme för konflikten i Tjetjenien att utvecklas. De som under det första Tjetjenienkriget utpekades som rebeller eller separatister hade i retoriken utvecklats till internationella terrorister i samband med det andra krigets inledning. Men utvecklingen på detta område har inte bara begränsats till retoriska uttryck. Terrordåd riktas inte längre endast mot mål i norra Kaukasus. De väpnade gruppernas skaror har utökats med utländska krigare motiverade av islamsk fundamentalism snarare än Tjetjensk nationalism. Delar av befolkningen har brutaliserats och radikaliserats i sådan omfattning efter år av krig att självmordsbombare har blivit ett vanligt inslag i den tjetjenska våldsanvändningen.

Men varför står Putin så fast i sin övertygelse att den militära delen av kampen mot terrorismen är så central och övertygelsen att en militär seger kan uppnås. Utvecklingen borde vara lika uppenbar för honom som för utomstående betraktare, ryska framgångar på slagfälten i Tjetjenien resulterar endast i den tjetjenska sidan tvingas till att i än större omfattning att förlita sig till terrorism som medel och metod. Den utveckling som pågått i området visar dessutom att förutsättningarna för terrorismens utbredning bara ökar. Islamisering, rysk repression och en tilltagande desperation är alla samverkande faktorer som bereder väg för terrorismen. Trots detta ligger den ryska linjen fast, först skall motståndaren besegras militärt alternativt tvingas till villkorslös kapitulation.

Enligt den plan som kan uttolkas ur retoriken skapar en militär seger de grundläggande förhållanden som krävs för de långsiktiga åtgärder som syftar till att förebygga terrorismens uppkomst. Här är det fråga om den ytterst komplexa kombination av problem och missförhållanden som har uppstått i övergången mellan två samhällssystem.

Det handlar om att i grunden återuppbygga samhällets grundläggande funktioner, att skapa en fungerande politisk styrning, ett fungerande rättsväsende, en stark ekonomi och inte minst att vinna befolkningens stöd och delaktighet. Ett sådant projekt liknar i många avseenden vad som sker i Bosnien och Kosovo, skillnaden i Tjetjenien är dock att kostnaderna skall bäras av Ryssland. Givet de enorma kostnader som statsbyggnadsansträngningarna kostar på Balkan och givet den Ryska ekonomins styrka så är frågan hur långt Rysslands kraft skulle räcka.

Det krig mot terrorism som Ryssland inledde 1999 med det andra Tjetjenienkriget har efter 11 september, 2001 fått se mycket av sina retoriska uttryck återanvändas av USA. Ryssland har under denna tid aktivt sökt att internationalisera sin kamp mot de Tjetjenska terroristerna i en strävan att söka stöd för sitt agerande såväl politiskt som praktiskt. Samtidigt har kriget mot terrorism stöd bland den ryska befolkningen, händelser som lägenhetsbombningarna 1999- och gisslandramat 2002 i Moskva har stärkt den ryska opinionen för en hårdför Tjetjenienpolitik.

Med ett pessimistiskt betraktelsesätt framstår ett utdraget lågintensivt krig i Tjetjenien som Rysslands enda möjlighet. Kriget väcker inte längre någon egentlig internationell kritik, kriget har den Ryska befolkningens stöd och trots stora kostnader för krigföringen så är det avsevärt mindre än vad återuppbyggnadsprocessen skulle kosta. En maktpolitik grundad på militära medel är vad den politiskt och ekonomiskt försvagade ryska staten har råd med.

En alternativ utveckling kan dock skönjas i förlängningen till den utveckling som undersökningen visar har skett i den officiella bilden av terroristproblematiken. Det uttryck för liberala värderingar som tydligt framträder är en nyorientering i det ryska förhållningssättet till internationella relationer. De signalerar att Ryssland är på väg att överge sin strävan att agera motvikt till den amerikanska och västeuropeiska dominansen i det internationella systemet. Istället visar Putins retorik efter 11 september en tydlig ambition att bli en del av denna västliga gemenskap av demokratiska värderingar och marknadsekonomi. Förenad i kampen mot den islamistiska västfientliga ideologin och med utsikter om utvecklande handelsförbindelser så ter sig en vidare utveckling av den inslagna vägen trolig.

Putin behöver dock sannolikt hjälp av positiva signaler som visar att den inslagna vägen är den rätta. Exempel på detta skulle kunna vara åtgärder som ökar Rysslands ekonomiska integration med omvärlden. En sådan åtgärd skulle vara ett ryskt medlemskap i WTO, en annan vore ett frihandelsavtal med EU. Andra mer indirekta bidrag är en positiv lösning på behandlingen av de ryska minoriteterna i de nyblivna EU-länderna Estland, Lettland och Litauen; samt en avdramatisering av dessa staters NATO inträde genom ett fortsatt närmande mellan Ryssland och NATO.

Båda är exempel på en utveckling som torde öka allmänhetens acceptans för en ytterligare utvecklad västorientering hos Putin. Med en sådan utveckling ökar möjligheterna till att de liberala inslagen i retoriken får genomslag på den praktiska politiken. Med ett ekonomiskt starkare Ryssland som är närmare politiskt integrerat med Europa och USA ter sig möjligheterna större för Ryssland att verka med en bredare uppsättning av politiska- och ekonomiska maktmedel. Därmed kan det tidigare sekventiella förhållningssättet överges som strikt betonat att alla former av väpnat motstånd i Tjetjenien skall vara utslaget före det att en politisk dialog kan inledas. Med ett ekonomiskt- och politisk starkare Ryssland kan det av Stepanova betonade sambandet mellan den väpnade konfrontationen och terrorismens utveckling bromsas.

Istället för att söka en slutgiltig militär segern över de Tjetjenska väpnade grupperingarna så kan säkerhetsapparaten och de militära resurserna koncentreras till att skapa en tillräcklig säkerhet för en kraftsamlad återuppbyggnad av det tjetjenska samhället. Genom ett politiskt starkare och mer inflytelserikt Ryssland kan de extrema grupperingarna marginaliseras politiskt och de moderata krafterna involveras i återuppbyggnaden av Tjetjenien.

Oaktat vilken väg den ryska kampen mot terrorismen kommer att ta så förefaller det närmande till USA och Europa som återfunnits i terroristretoriken efter 11 september, 2001 vara ett uttryck för en medveten strävan från president Putin att markera Ryssland hemvist bland de västliga demokratierna. Försvunnen tycks den tidigare sovjetiska och post-sovjetiska strävan att utgöra en motvikt till den amerikansk-europeiska dominansen i den internationella politiken. Den 11 september, 2001 har således inte bara förändrat den internationella säkerhetsdiskursen utan terrordåden i USA markerar även en nyordning i det ryska förhållandet till USA och övriga västvärlden.

5. Käll- och litteraturförteckning

5.1 Litteratur

Aggestam Lisbeth et.al. (2002) *Europeisk säkerhetspolitik*. Lund: Studentlitteratur

Alexseev, Mikhail A. (2002) *Chechnya. 9/11, the Moscow Hostage Crisis, and Opportunity for Political Settlement*, PONARS Policy Memo 250, October 2002

Baev, Pavel K. "Putin's Western Choice: Too Good to be True?" *European Security*, volume 12, Spring 2003, number 1

(Ed.) Porfiriev, Boris. Svedin, Lina. (2002) *Crisis Management in Russia*, Stockholm: Swedish Defence College

Derluguian, Georgi M. (1999) *Che Guevaras in Turbans. The Twisted Lineage of Islamic Fundamentalism in Chechnya and Dagestan*, Northwestern University, October 1999, <http://www.csis.org/ruseura/ponars/workingpapers/016.PDF> (12 februari 2004)

Gevorkyan, Nataliya. et. al. (2000) *Putin direkt: Samtal med Valdimir Putin*, Västerås: Bokförlaget samtid

Godzimirski, Jakub M. (2002) *11 September 2001 and the shift in Russia's policy towards NATO*, The Norwegian Atlantic Committee, Security Policy Library 7-2002

Hill, Fiona. (2002) "Extremists and Bandits" *How Russia Views the War against Terrorism*, PONARS Policy Memo 246, April 2002

Hoffman, Bruce. (1998) *Inside Terrorism*, London: Victor Gollancz

Jackson, Robert. Sørensen, Georg. (2003) *Introduction to International Relations (Second edition)*, Oxford: Oxford University Press

Karagiannis, Emmanuel. (2002) *Energy and Security in the Caucasus*, London: RoutledgeCurazon

Kharkhordin Oleg, (2003) *Some Parallels Between Radicals in Russia and the United States*, PONARS Policy Memo 310, November 2003

Knutsen Torbjörn L. (1997) *A History of International Relations theory*, Manchester: Manchester University Press

(Ed.) Lynch, Dov. (2003) *The South Caucasus: a challenge for the EU*, Paris: Institute for Security Studies, European Union

Lieven, Anatol. (1998) *Chechnya: Tombstone of Russian Power*, New Haven: Yale University Press

Lieven, Anatol. "The Secret Policemen's Ball: the United States, Russia and the international order after 11 September", *International Affairs*, Volume 78 Number 2, April 2002

Norell, Magnus. "Ny terrorism?", *Internationella studier*, nr 4 vintern 2001

Stepanova, Ekaterina (2003) *Russia's Approach to the Fight Against Terrorism*, Moscow: IMEMO

Stepanova, Ekaterina. (2003) *Anti-terrorism and Peace-building During and after Conflict*, Stockholm: SIPRI

Stepanova, Ekaterina. (2002) *Russia and International Cooperation in the Fight against Terrorism. SIPRI Yearbook 2002*, Stockholm: SIPRI

Stepanova Ekaterina, (2002) *Partners In Need. U.S.-Russian Cooperation on and Approaches to Anti-terrorism*, PONARS Policy Memo 279, October 2002

Vendil Carolina, "Det ryska säkerhetsrådets inflytande", *Internationella studier*, nr 2 sommaren 2001

Wilkinson, Paul. (2000) *The Strategic Implications of Terrorism*, School of International Relations, University of St Andrews,
[http://www.st-andrews.ac.uk/academic/intrel/research/cstpv/pdffiles/The strategic Implications.pdf](http://www.st-andrews.ac.uk/academic/intrel/research/cstpv/pdffiles/The%20strategic%20Implications.pdf)

Winnerstig, Mike. (2000) *A World Reformed? The United States and European Security from Reagan to Clinton*, Stockholm: Stockholm University

Russian Federation Federal Law No.130-FZ,
http://www.fas.org/irp/world/russia/docs/law_980725.html (15 april 2004)

2000 Russian National Security Concept,
<http://www.russiaeurope.mid.ru/RussiaEurope/russiastrat2000.html> (26 oktober 2003)

5.2 Empiriskt material

Primärkällor

On Russian President Vladimir Putin's Telegram of Condolence to US President George Bush, 11 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/6e0bf23bb780e13a43256ac5005eaa75?OpenDocument> (3 februari 2004)

Statement by President Putin of Russia on the Terrorist Acts in the US, 11 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/e662d6fe906d87b243256ac5005e4682?OpenDocument> (3 februari 2004)

Russian President Vladimir Putin, US President George Bush Talk by Telephone, 12 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/ab61b58f22ad928043256ac70036aa69?OpenDocument> (3 februari 2004)

Russian President Vladimir Putin Interview to German ARD Television Company, 19 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/5c4d35e784ebc9b543256ad2003d61ff?OpenDocument> (3 februari 2004)

Statement by President Vladimir Putin of Russia, 24 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/b7ea992d50513cf943256ad20051d0ce?OpenDocument> (3 februari 2004)

Remarks by President Vladimir Putin of Russia in the Bundestag of the Federal Republic of Germany, 25 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/de1685523c76b7c643256ad3005a3f18?OpenDocument> (3 februari 2004)

On the Meeting of Russian President Vladimir Putin and German Federal Chancellor Gerhard Schroeder with the Press, Federal Chancellery, Berlin, 25 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/c41906c8bfc1d56843256ad50061fbd0?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by President Vladimir Putin at a Meeting of the Security Council of the Russian Federation, 28 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/59a3562dfeba347043256ad900332794?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by Russian President Vladimir Putin at CIS Heads of Government Council Meeting, 28 september, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/d4b103ff45d7d32a43256ad900331beb?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by Russian President Vladimir Putin at Meeting with Participants of 24th Conference of European Ministers of Justice, 4 oktober, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/b163fc53c920f49f43256adf002e29c5?OpenDocument> (3 februari 2004)

President of the Russian Federation Vladimir Putin Remarks and Replies to Journalists' Questions after End of Meeting with British Prime Minister Tony Blair, 4 oktober, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/5a1c4ba10623420c43256ae000372ebf?OpenDocument> (3 februari 2004)

Remarks by President Putin of Russia at a Meeting at the Defense Ministry of the Russian Federation, 17 oktober, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/8d2cf8b437fd451c43256ae900454d06?OpenDocument> (3 februari 2004)

Russian President Vladimir Putin Remarks at Credentials Presentation Ceremony, 17 oktober, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/db983e4a02cfbada43256ae90040ca80?OpenDocument> (3 februari 2004)

Remarks by President Putin of Russia and Answers to Questions from Journalists at a Joint Press Conference with President Bush of the United States, Shanghai, 21 oktober, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/c23efa49aadcc2d143256aef003a8e2f?OpenDocument> (3 februari 2004)

Meeting of RF President Vladimir Putin with Chief Correspondents of the Moscow Bureaus of The Leading US Mass Media the Kremlin, November 10, 2001,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/7c77f5f6c7d9591f43256b0300618e57?OpenDocument> (3 februari 2004)

Excerpts from Russian President Vladimir Putin Interview to US Television Company ABC, 7 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/661aa4603926029843256aff003d4567?OpenDocument> (3 februari 2004)

Meeting of RF President Vladimir Putin with Chief Correspondents of the Moscow Bureaus of The Leading US Mass Media the Kremlin, 10 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/7c77f5f6c7d9591f43256b0300618e57?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by President Putin of Russia before the Representatives of the American Public and US Political Figures, 13 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/0472a5da92607d0543256b050031fe41?OpenDocument> (3 februari 2004)

President Vladimir Putin Remarks and Answers to Questions from Journalists at Joint Press Conference with President George Bush of the United States of America, 13 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/6c8a30517b347ec643256b050031d65a?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by Russian President Vladimir Putin at Rice University, 14 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/c846a366d7643cb343256b0900299101?OpenDocument> (3 februari 2004)

Russian President Vladimir Putin Interview to National Public Radio, the US Radio Station, 15 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/7593255b7e8a30ca43256b0a003627f6?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by President Vladimir Putin at a Meeting of the Security Council of the Russian Federation, 27 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/66b042ae5880ed9b43256b31002d754f?OpenDocument> (3 februari 2004)

Speech by Russian President Vladimir Putin at Plenary Meeting of CIS Heads of State Council, 30 november, 2001, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/b8801a20ea27204343256b18003437cd?OpenDocument> (3 februari 2004)

On President Vladimir Putin's Meeting with Russian Muslims' Leaders, 24 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/c503a7c395dac15543256c5d00600ad8?OpenDocument> (3 februari 2004)

President Vladimir Putin Speaks to UN Secretary General Kofi Annan by Telephone, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,

<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/e817fab0b1ec54be43256c6000421187?OpenDocument> (3 februari 2004)

Appeal by President of the Russian Federation Vladimir Putin, 26 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/231299ac0942d01843256c6000424438?OpenDocument> (3 februari 2004)

On President Putin's Statement at Meeting with Government Members, 28 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/45e46ea94653fda743256c61003fc07c?OpenDocument> (3 februari 2004)

Opening Remarks by Russian President Vladimir Putin at Security Council Meeting, 31 oktober, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/5f5c1c19aac962043256c6700273111?OpenDocument> (3 februari 2004)

Russian President Vladimir Putin Remarks and Answers to Questions at Press Conference Following Russia-EU Summit, 11 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/34b29156900a538b43256c6f004fabad?OpenDocument> (3 februari 2004)

Press Conference by Presidents Vladimir Putin and George W. Bush Following Russian-American Talks, 22 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/49f906f429e67ada43256c7d002e32d1?OpenDocument> (3 februari 2004)

Brief Remarks by Russian President Vladimir Putin in the Course of the Debate, 25 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/977ee908164252dc43256c7e002ee3c1?OpenDocument> (3 februari 2004)

Opening Speech by Russian President Vladimir Putin at Meeting with Representatives of Mass Media and Journalist Organizations, 25 november, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/6592b99d0dbcd42e43256c7e0027c178?OpenDocument> (3 februari 2004)

Russian President Vladimir Putin Sends Greetings to Participants of the Conference On the Military's Role in Combating Terrorism, 9 december, 2002, Russian Presidential Press Service Reports,
<http://www.ln.mid.ru/bl.nsf/5d5fc0348b8b2d26c3256def0051fa20/b5a022b26312b52343256c8b003ec220?OpenDocument> (3 februari 2004)

Sekundärkällor

Russia's Putin offers sympathy to American people, 11 september, 2001, Reuters,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5438.html##1> (5 mars 2004)

Russia goes into high alert, Putin supports tough response, 11 september, 2001, AFP,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5438.html##2> (5 mars 2004)

Vladimir Putin holds intensive consultations with CIS colleagues Russia's president calls on Western leaders to create a new world security system, 17 september, 2001, strana.ru, <http://www.cdi.org/russia/johnson/5449-11.cfm> (5 mars 2004)

Russia stresses UN, legal basis in fight on terror 20 september, 2001, Reuters,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5454-4.cfm> (5 mars 2004)

Putin determines Russian stance on anti-terror cause, September 24 september, RIA Novosti, <http://www.cdi.org/russia/johnson/5458.html##2> (5 mars 2004)

Russia's rehabilitation Vladimir Putin is having a good war, 4 oktober, 2001, The Guardian, <http://www.cdi.org/russia/johnson/5477.html##7> (5 mars 2004)

Putin: Attacks on US served only to unite world, 8 oktober, 2001, Reuters,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5481.html##3> (5 mars 2004)

Text of Remarks by Bush and Putin, 21 oktober, 2001 Associated Press,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5502-3.cfm> (5 mars 2004)

Russian authorities outlined Saturday the agenda for upcoming talks between the Chechen rebels' envoy and President Vladimir Putin's representative in southern Russia, 27 oktober, 2001, UPI,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5511-4.cfm> (5 mars 2004)

Interview With Vladimir Putin Barbara Walters Talks to Russia's President, 5 november, 2001, abcnews.com, <http://www.cdi.org/russia/johnson/5531-1.cfm> (5 mars 2004)

Putin: Terrorism threatens strategic stability, 12 november, 2001, Reuters,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5540-1.cfm> (5 mars 2004)

Vladimir Putin talks with American journalists, 12 november, 2001, Kommersant No. 206, <http://www.cdi.org/russia/johnson/5541.cfm> (5 mars 2004)

Putin Calls for Intl. Terror Fight, 13 november, 2001, Associated Press,
<http://www.cdi.org/russia/johnson/5544-4.cfm> (5 mars 2004)

Putin: Russia is not angry, nor is it leaving - it is concentrating, 6 december, 2001, Gazeta, <http://www.cdi.org/russia/johnson/5584-10.cfm> (5 mars 2004)

Putin warns over heavy-handed action in Chechnya, 5 november, 2002, Reuters, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6536-2.cfm> (5 mars 2004)

Russian president praises courage of hostages, 6 november, 2002, Interfax, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6537-5.cfm> (5 mars 2004)

Putin Visits Former Theater Captives, 6 november, 2002, Associated Press, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6538-3.cfm> (5 mars 2004)

Putin says Russia will do what it must to protect its citizens from terror, 6 november, 2002, ITAR-TASS, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6538-4.cfm> (5 mars 2004)

Putin reverts to crude, emotional Chechnya approach, 13 november, 2002, Reuters, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6552.txt> (5 mars 2004)

Putin warns on risk to anti-terror coalition, 16 November, 2002, Reuters, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6556.htm> (5 mars 2004)

Putin Questions Terrorism Efforts, 22 november, 2002, Associated Press, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6566-1.cfm> (5 mars 2004)

Russia, U.S. should not give any chance to terrorists and their supporters, 22 november, 2002, Interfax, <http://www.cdi.org/russia/johnson/6566-4.cfm> (5 mars 2004)

Abstract

Russia's rhetoric's in the Fight against Terrorism

Analysing president Putin's terrorist rhetoric's

This research paper analyses president Putins's verbal policy regarding the threat of terrorism in the aftermath of the terrorist attacks of 9/11 2001 in the USA and the siege at Dubrovka in Moscow in the following year.

The contextual framework for the study is made up by the official definitions of terrorism and the measures to counter terrorism taken from the 2000 Russian National Security Concept and the 1998 federal law on the fight against terrorism, whom all represents a official Russian pre 9/11 view of terrorism. The work of Russian researcher Ekaterina Stepanova provides the necessary understanding of the terrorist threat that Russia faces today. The fundamentals of international relations realist- and liberal theory applicable to the verbal politics in the fight against terrorism are used in order to further deepen the analysis.

The result of the study shows that 9/11 marked a shift in the Russian policy. Putin has developed an enhanced relationship to international cooperation. The role of international cooperation is being emphasized in both direct, short time measures in order to deprive the terrorists their funding and safe havens, but also in more long-term initiatives in order to combat the roots of terrorism. Such measures are being described as the fight against poverty and unequal distribution of wealth within and among states. Although the terrorists are regularly being described as Islamic fundamentalist this is not specifically addressed in the measures described as crucial in the fight against terrorism. The same rhetoric message is applied on Chechnya, the domestic source of terrorism, as in the international environment when it comes to discussing long-term priorities.

But this development of a more liberal perspective is Putin's second wave rhetoric's. The initial reaction of the terrorist acts has more of a realist approach. Military force is being brought forward as the preferred reactive measure and the terrorists are to be annihilated before any further steps are to be taken. The terrorist threat is being described in terms of almost overwhelming power, and the response called upon is a massive mobilisation of force in order to put an end to this threat.

Key Words:

Russia, Vladimir Putin, Terrorism, Rhetoric's

